

ВІСНИК

VISNIK

ГЕРАЛЬД

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXXI, Ч. 9 (340)
YEAR XXXI № 9 (340)

ВЕРЕСЕНЬ 1977
SEPTEMBER 1977

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКАЇНИ

ЗМІСТ

I. М. Білинський — Скрижалі національних ідей	1
Тисячі українців з Америки і Канади на Зустрічі в Еленвіллі	2
Михайло Кушнір — Дослідження і навчання (продовження)	4
В. Гаврилюк — Чарівник (вірш)	4
Дмитро Левчук — Про СВУ-СУМ двадцятих років	7
Психоцид в советських тюрях і концтаборах	9
Модернізація „муру ганьби”	12
„Церква повна вовків”	12
Відкриття Дому ОУВФ в Нью Йорку	13
В. Я. — Советські пляни досягнення світового панування	14
С. Женецький — Чи Китай може погодитися з Московією?	16
Теодор Терен-Юськів — Композитор Лев Ревуцький	18
Оксана Керч — Місто над синесеньким озером	21
Я. Гриневич — „Йдемо на сніжний трон орлів...”	24
Уляна Целевич — Наша оборона українських політичних в'язнів ..	25
Іван Мартинюк — Роля жінки в українській родині	28
М. Гікавий — Зустрічі з Степаном Охримовичем	31
Д-р О. Соколишин — Новий англомовний періодик „Юкрайніен Ехо”	32
Панько Незабудько — Українські маври (фейлетон)	33
З життя Відділів	
Хроніка	

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

І. М. Білинський

СКРИЖАЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

(Слово на Зустрічі Українців Америки і Канади 3-го липня 1977, Оселя СУМА, Еленвілл, Н. Й.)

У грізну добу навального наступу Москви на душу й тіло українського народу відзначаємо сьогодні 60-річчя Української Національної Революції і 35-річчя Української Повстанської Армії.

Відзначаємо ці річниці не в аспекті історичного традиціоналізму, а у вияві глибокої віри в незламний і непоборний Дух Нації, який насажує мертвих, живих і ненароджених у змагу за здійснення національних ідеалів.

В аналах української визвольної боротьби минулого шістдесятіріччя шлях українського народу до волі визначали меч і кров. Вірні заповітові Великого Тараса — „Борітесь — поборете!” — месники українського народу передавали меч з покоління в покоління. Коли не пощастило батькам здійснити своєї Правди у своїй Хаті у час Національної Революції, на їх місце стали сини, щоб боротьбою УВО — ОУН — УПА створити ґрунт для тих, які прийдуть згодом. Перманентність Національної Революції не обмежена часом, вона визначена лише остаточною метою.

Доба Визвольних Змагань 1918-20 років мала великий вплив на формування націоналістичного покоління, яке в революційно-збройній боротьбі бажало завершити почате діло батьків. В осередку свого буття і чину це покоління ставило примат нації і революційну дію.

У сполучних ланках духових мостів формувалось наступне українське покоління в жорстокій підневільній більшевицькій дійсності. Зростаючи на традиціях героїчної епопеї Української Національної Революції і визвольної боротьби ОУН — УПА, це покоління, у змінених обставинах, стосуючи відмінні методи і форми дій, відродило в Україні, в процесі становлення національної ідеї, традиційні духові вартості українського народу і стало одверто на їх захист.

Страхітливі методи ворога на знищенні будь-яких проявів національної і культурної самобутності українського народу не дали сподіваніх Москвою наслідків, бо на місце переслідуваних і нищених фізично українських патріотів приходили все нові носії національної ідеї і наново відроджували в українському народі незламний дух опору і непоборне стремління до волі і самостійного державного життя.

Становлення національної ідеї в Україні, яке почалось культурним процесом, набрало політичного змісту усуверенення нації. Сьогодні в велике піднесення національної думки і гордості в Україні.

Українські патріоти в Україні у своїх творчих зусиллях відроджують і наголошують власнопідметні, притаманні українській нації первіні її духовости і національної ідеї, цілком протиставній непримиренні до російської духовости і комуністичної доктрини. Навіть ті, хто намагався вести змаг за права українського народу з конституційних позицій, сьогодні виразно стверджують у своїх заявах, що „вони воліють вмерти, як вмирали славетні лицарі Січі Запорізької, як вмирали Тарас, Леся, Каменяр, сповнивші волю України . . .”

„Воля нації, — стверджують вони, — прагне до непідлегlosti, до суверенітету, до будування свого, незалежного життя, а довколишні імперіалістичні хижаки роблять усе від них залежне, щоб не допустити такої суверенності...”

Характеризуючи політично-державний стан сучасної України, українські нескорені патріоти стверджують: „Наша державність — є лише паперовий міраж. Настала пора покінчити з невпинною підступною грою щодо суверенності України, як і суверенності всіх інших республік Советського Союзу... Нам треба одягнутися в нерушиму броню заповітів Духу Народного . . . народ повинен бути господарем своєї

ТИСЯЧІ УКРАЇНЦІВ З АМЕРИКИ І КАНАДИ НА ЗУСТРІЧІ В ЕЛЕНВІЛЛІ

Традиційна, бо вже 28-ма Зустріч Українців Америки і Канади відбулась на Оселі СУМА в Еленвіллі, в суботу й неділю, 2 і 3 липня.

В погідні дні, серед чудової гірської природи, зібрались коло 5,000 осіб з Америки й Канади, в цьому числі й сумівська молодь, яка перебувала під ту пору на вишкільно-відпочинковому таборі. Прибули автобусами й автами, які заповнили всі вільні місця на просторії Осели.

Цьогорічна Зустріч-Здиг відбулась у 60-річчя Української Національної Революції і 35-річчя Української Повстанської Армії під гаслом „Борітесь — поборете!“ Такі Зустрічі мають на меті не тільки товариське дозвілля і культурну розвагу, вони завжди узмістовлені політичною проблематикою та мистецькою програмою.

Запланована на два дні Зустріч проходила в пляні політичного панелю в суботу по полусліні та Всеукраїнської маніфестації в неділю.

ПАНЕЛЬ

У темі панелю, що відбувся в суботу по полусліні, три панелісти з'ясовували окремі аспекти головної

zemлі, своєї традиції, свого творчого спадкоємства, своєї волі до побудови кращого життя.... Отже, найрадикальніша вимога духу Української Нації — це повна суверенність..."

Таку національну істину, що духотворила визвольні процеси українського народу в минулому шістдесятиріччі, голосять сьогодні відкрито в Україні ті, які на скрижалях Національної Ідеї жертвою заєвідчувають духову єдність поколінь української нації. Вони стали переємниками Тарасового Заповіту: „Борітесь — поборете!“, втілюючи в чин національне Кредо своїх революційних попередників: "Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї!"

Україна не здає своїх позицій. Нескорені стали носіями ідеї усуверенення нації. Ворог може знищити її фізично, але ніколи вже не зупинить пресесів духової і національної революції, на шлях якої вони поновно спрямували український народ, — революції, що її почав український народ шістдесят років тому і що її утверджив опісля боротьбою ОУН — УПА. На цьому шляху боротьби остаточна перемога належатиме українській нації!

теми: д-р Богдан Стебельський з Торонто, голова Світової Управи Асоціації Діячів Української Культури, обговорював культурну самобутність України; міг Уляна Целевич, голова Об'єднання Жінок ОЧСУ, — „Українська жінка — політичний в'язень“; а д-р Аскольд Лозинський, член Головної Управи ОЧСУ, аналізував „Політичні тенденції національно-визвольного руху в Україні“.

Панель започаткував модератор, ред. Ігнат Білинський, голова ГУ ОЧСУ, вказуючи на перманентність процесу української національної революції, що не визначається простором часу, лише остаточною метою. Те, що почали батьки, продовжують сини, намагаючись довершити будову української держави. В духовній єдності поколінь цю боротьбу ведуть сьогодні в Україні Нескорені.

З'ясовуючи здійснюваний Москвою етиоцид в Україні, д-р Б. Стебельський вказав на методи і шляхи, якими Москва здійснює наступ на душу українського народу, щоб керувати його духовим розвитком, прищеплюючи українському народові елементи російської культури і мови. В Україні засуджують всяку традицію, Москва злікідувала українські Церкви, залишаючи тільки московську православну Церкву, нищить християнські ідеали, обряди, завела нові „обряди“. В Україні є тільки професійні об'єднання культурних діячів, керовані Москвою, нема ідеологічних. Московська мова має стати мовою всього населення Советського Союзу. Зникають пам'ятки української культури, українські ікони гниють у підвалах, зникають давні форми українського мистецтва. Українська церковна музика заборонена. Московська мова скрізь, навіть у дитячих садках. Скрізь по Україні ставлять пам'ятники москалям, а не українцям. Наукові видання в московській мові. Українські видання виходять дуже малим тиражем. Письменники мусять виконувати замовлення Москви, зблизити українську мову до московської.

Міг Уляна Целевич зобразила положення української жінки, її працю над вихованням дітей в українському дусі і збереженням родини, її важливу роль в українському народі на протязі історії. Жінки були співтворцями українського стилю життя, вони брали живу участь у відродженні українського державного життя, боролися в рядах УВО-ОУН-УПА і є активні в сучасному національно-визвольному русі в Україні. Панелістка назвала ряд визначних жінок з діяник літератури, мистецтва і науки, які дали великий вклад у розвиток української культури. Українська жінка не заломилася в найважчих обставинах, про що свідчать теж і чужинці. Сьогодні українська жінка карається у совєтських тюрях і концтаборах за вияви свого українського патріотизму і її героїчна постава — політичного в'язня — наснажує духовно український народ у йо-

го незламній боротьбі за волю України. На еміграції українська жінка є активна в громадському житті, зокрема в організуванні допомоги українкам — політичним в'язням в ССР.

Представник молодого українського покоління, вирощеного вже поза межами України, д-р Аскольд Лозинський, дав глибоко опрацьовану аналізу політичних тенденцій національно-визвольного руху в Україні, підкреслюючи етапи розвитку політичної думки у становленні національної ідеї в Україні — від культурного процесу до політичного усунення нації. Панеліст цитував писання провідних українських нескорених борців в Україні і наголосив, що під маскою інтернаціоналізму Москва здійснює в Україні русифікацію, етноцид і геноцид.

У завважах із залі до доповідей панелістів, оцінених дискутантами на високому рівні, підкреслювалося, між іншими, потребу виразного наголошування різниці між російськими дисидентами і українськими патріотами, які є борцями за волю свого народу, а не дисидентами, що змагають лише до еволюції чи зміни існуючого режиму, про що вони самі виразно заявляють.

На висловлені в дискусії думки, зокрема гостей з Канади, д-ра Р. Малащука, мгр А. Стебельської, мгр О. Ощипка, Я. Пришляка й інших, панелісти давали вичерпні відповіді. Слухачі, які заповнили простору залю, висловлювали признання за переведення панелю та солідно опрацьовані доповіді, які спонукували до думання і шукання розв'язок порушених проблем.

ВСЕУКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ

У другий день Зустрічі, в програмі Всеукраїнської Маніфестації були відправлені перед полуднем Богослужби в наміренні українського народу, що їх служили о. ігумен д-р Володимир Гавліч, ЧСВВ, та о. протопресвітер Іван Ткачук. Після Служб Божих обидва духовні Отці спільно віделужили соборну Панахиду за поляглих українських Воїнів.

Під звуки оркестри „Батурин” з Торонто, під диригентурою мгра Василя Кардаша, формованим походом, на чолі з прaporами, вінками й представниками організацій, перейшли учасники Маніфестації на площа, де відбувся Апель кол. Вояків УПА, що його провели Микола Грицков'ян і Микола Сидор, а після піднесення прaporів, при відіграних оркестрою американського й українського гімнів та складення вінків біля Пам'ятника Героям.

Після відкриття програми Маніфестації головою Комітету Зустрічі п. Іваном Винником, виголосив промову д-р Роман Малащук з Торонто, голова Президії Світового Українського Визвольного Фронту. Навіязуючи до відзначування річниць Української Національної Революції і УПА, промовець вказав на важливість боротьби у визволенні народу, що знаменує Українська Національна Революція, в якій прaporи боротьби передаються з покоління в покоління, від воїнів Армії УНР і УГА — почесно

СВУ, СУМ, УВО, ОУН, УПА — до сучасного покоління Нескорених в Україні.

З короткими привітами виступали д-р В. Стебельський — від Президії Секретаріату СКВУ; п. М. Ковальчин — від Т-ва кол. Вояків УПА; інж. В. Безхлібник — від Організації УВФронту в Канаді; і д-р М. Снігуревич — від Централі УККА.

Заключне слово виголосив голова ГУ ООСЧУ, ред. Ігнат Білинський, наголошуючи незнищенність національної ідеї, що духотворила визвольні процеси українського народу в минулому шістдесят річчі, яку голосять сьогодні відкрито в Україні ті, що на скрижалях Національної Ідеї жертвою життя засвідчують духову єдність поколінь української нації. Ворог може знищити процесів духової і національної революції, на шляхах якої вони поновно спрямували український народ й у висліді якої прийде перемога української нації.

На Зустрічі наслів ряд привітів від центральних організацій і установ, у цьому й від Проводу ОУН за підписом голови Ярослава Стецька. Між численними представниками краївих організацій, які сиділи на плятформі, Організації УВФронту у ЗСА репрезентував п. Андрій Соколик. СУК „Прovidіння“ репрезентував почесний член Головної Управи мгр Адам Гординський.

В мистецькій частині Маніфестації виступали: маestro Евген Курило з рецитациєю, жіночий хор „Жайворонки“ при Осередку СУМА в Нью Йорку, диригент Лев Стругацький та оркестра „Батурин“ при Осередку СУМ в Торонто, диригент мгр Василь Кардаш.

Мистецьке виконання рецитаций, пісень і оркестральних творів творило справжні культурні рами цієї зразково переведеної Маніфесгації, яку закінчено відспіванням українського національного гімуна, при співучасті оркестри „Батурин“. Дирекція Осели СУМА влаштувала опісля для гостей спільну перекуску.

Вечорами, в суботу й неділю, учасники Зустрічі розважались танцями при звуках оркестр Богдана (батька) й Юрія (сина) Гірняків, при співі Ігоря Раковського й Оксани Кордуби.

Під час Зустрічі були влаштовані ряд виставок мистецьких картин і народного мистецтва, а зокрема виставка видань АДУК.

СЕКРЕТ УСПІХУ

Прикметною рисою людини, яка має успіх в житті, є її самопевність. Що б ця людина не думала про інших, вона вірить у себе. Вона вірить, що може досягти всього, чого бажає. Вона має віру і відвагу. Така самопевність не є зарозумілістю. Вона завжди базується на знанні, уміlostі й бажанні працювати. Це — не дар природи, це — одна з її нагород, яку кожний може заслужити.

Михайло Кушнір

ДОСЛІДЖУВАННЯ І НАВЧАННЯ

(Продовження)

Освіта й учитель: речеве охоплення

Відповідником трактування науки з точки зору об'єктивних вислідів, що збагачують знання, є розуміння освіти, як плекання знайомості із знанням серед людей. Мірилом вартості навчальної праці є тривалість і докладність цієї освіти в умах учнів. Зусилля учнів засновується на опануванні й запам'ятовуванні того знання, яке їм визначається. Очевидно, не можна ні кому передати всього існуючого знання, бо воно багаторазово переростає спроможність поодинокого ума. Але селекція, яка мусить бути переведена, може бути тільки кількісною селекцією. В залежності від віку й від напрямку майбутньої професії — кожний одержує певну дозу знання, призначену для даної категорії людей. Подібно, як є великі й малі енциклопедії, кожна з них має ту саму структуру й оперує тим самим матеріалом, так і різні дози знання, хоча кількісно відмінні, але кожна з них, навіть найскромніша, є поменшеною копією того самого, єдиного, загального, великого знання.

В. Гаврилюк

ЧАРІВНИК

Пам'яті поета Б. І. Антонича.

Витісував він строфи мов столи, мов скрині, усміхнений хлончина з сонцем на плечах, залиблений в свою зелену Лемківщину, у пісню соловейка, в шум хруща. Він будував церкви із архітектами-дяками, молився поетично з окунями, він був поет із даруваннями святими, чарівно — генійальної дитини. Лежали скрізь на поетичному варетаті його мистецтва мовного мов препарати — „Норми” Синявського і Голоєкевича „Словник”. Він пив із них, мов з зільників надхилення чарівних.

1967.

Навчання і вивчення, з речевого становища, розуміють як переказування й утривалювання знання, подібно, як дослідування, з об'єктивного становища, розуміють як збагачування знання.

Ідеал учителя і учня має прикмети подібні до ідеалу дослідника. Кожний із них, коли хоче мати діло зі знанням і його рефлексом — освітою, повинен ставати „об'єктивною людиною”. Учитель має вірно свідчити про правди, які дослідники йому передали. Радості й небезпеки відкривання нових правд йому недоступні. Драматичну боротьбу за їх здобуття він знає тільки з описів і студій, але не бере в них участі. Він мусить зуживати всю енергію на доступнівання знання іншим людям. Він мусить перекладати неясну для ляїків мову вчених на просту, щоденну мову, доступню абстракції важких розумувань з допомогою легких прикладів. Йому вільно навіть надто заплутані для пересічного ума суди заступати простішими, хоча б на цьому терпіла стисливість наукової пропозиції. Він повинен найбільше наголошувати те, що в науці найкраще досліджене, є певне й підставове, натомість йому не вільно цікавитися, так як це вільно вченому, сумнівними проблемами. Учитель, як добрий посередник і продавець знання, повинен забути про себе самого, про власні переконання й пересвідчення і вповні присвятитися плеканню того, що йому передано. Як учений віддзеркалює дійсність, учитель віддзеркалює знання. З цього становища байдуже, як він устосунковується до знання в своєму особовому житті. Стаючи зоб'єктивізованим знарядом його розповсюдження, перестає турбуватися черпанням з нього для власного вжитку, внутрішнім вихованням завдяки йому, засвоюванням його.

Подібним способом окреслюється учня. Здобуте вченими й віддзеркалене вчителями знання має бути закріплена й утривалена в ньому. Вивчення не має бути процесом особового виростання, але методою здобування і закріплювання відомостей. Індивідуальна різномірність зацікавлень не має з цього становища більшого

значення. Засяг і структура відомостей, які мають бути засвоєні, вже наперед визначені: це відбитка загального, об'єктивного, незмінного знання. Найкращим учнем є той, хто найшвидше й найтриваліше засвоює вказуваний їому обсяг знання. Той, хто потрапить бути найоб'єктивнішим його відбирачем.

Наука й освіта: речеве охоплення

Отже існує щільний зв'язок між розумінням з об'єктивного, речевого становища дослідження, навчання і вивчення. Кожний з цих процесів розуміється у відірванні від підметного, особового значення. Здобування, переказування й утривалювання вислідів знання визначає відповідні функції вченим, учителям, учням. Чим більше вони стануть об'єктивними людьми, чим докладніше зроблять з себе тільки знаряди, тим краще вони виконають своє завдання. Стосунок науки до освіти — коли так можна сказати — розуміють згідно з зasadами дзеркальної перспективи. Вчений прагне віддзеркалити в знанні — дійність, учитель віддзеркалює його готовий і закріплений доробок, учень прагне закріпити його у власному умі. В залежності від здібностей і освіти, різні люди, розміщені в різних точках тієї дзеркальної перспективи, бачать більший і виразніший або менший і менше виразний образ дійсності. Отже, стосунок науки до освіти є стосунком надрядності й підпорядкування. Завдяки науці здобуваємо вірний образ дійсності, освіта є тільки образом цього образу. Тому кожний поступ в діянці науки є поступом у обсязі освіти.

Розуміння освіти як функції плеання знання лучиться з переконанням, що знання повинно вповні окреслювати освіту. Всі і ді чинники, релігійні, політичні, суспільні, світоглядові, які прагнуть мати вплив на формування освіти, є з цього становища узурпацією. З нею треба боротися в імені невтіральності освіти. Ця невтіральність є виразом об'єктивізму знання. Так як знання становить самостійну діянку, вільну від дочасних пристрастей, незалежну від одиничних і групових привидів, так і освіта, що є відбиткою знання, повинна зберегти свою загальнолюдську, об'єктивну вартість і стати понад біжучими розграмами різних світоглядових таборів. Істотою освітньої праці є популяризація.

Таким чином постає своєрідна диктатура науки й дослідників. Вони мають виключне право диктувати вчителям і учням те, що має бути засвоєне. Дослідник, учитель і учень становлять три ланки в процесі витворювання, плекання й утримування знання, подібні як у господарському житті існують продуценти, посередники й споживачі. Найважливіший, майже єдиний, голос належить продуцентам-дослідникам. Межа між науковою і освітою непрохідна; наукові дослідження, хоча б найскромніші, є збагачуванням знання і зasadничо відрізняються від освітньої праці, яка є тільки посередництвом. Тому наукову діяльність дослідників принципово цінується вище, ніж працю освітників: перші мусять мати визначні творчі здібності, другі є тільки відтворцями. Тому в наукових кругах популяризаційні змагання вчених не роблять доброго враження, бо їх вважається сходженням до іншої кляси зайняття і людей.

Цей речевий світ відомостей, збираних науковою, розповсюджуваних освітою, стає в цьому охопленні самостійною дійсністю, неначе надбудованою над конкретним суспільним і особовим світом, зв'язаною тільки з „об'єктивними людьми”, які її витворюють і в ній беруть участь. Тільки цим „об'єктивним” відтінком своєї особовості може людина брати в ній участь. Інші складники її особовості або мусять шукати заспокоєння деінде, або мусять загинути. Наука й освіта є в суті речі понад одиницею і суспільством. Не мають їм служити, але вимагають від них служби для себе.

Конфлікт науки й освіти

Схарактеризована система поглядів, що окріслують стосунок освіти до науки, як стосунок залежності між функцією плекання і творення, не знаходила в житті повного підтвердження.

З розвитком знання і поглибленням форм навчальної праці почали виявлятися щораз виразніші противенства, що виникали між ними, помітні в різницях потреб науки й освіти, як і в конфлікті прав і обов'язків дослідників та вчителів. Аналіза змісту і метод шкільної та позашкільної праці виявляли щораз виразніше, що між освітніми потребами і структурою знання постає розлад, який — якщо не відкинемо переконання, що освітня діяльність є тільки помен-

шуючим відображенням стану знання — буде щораз більше поглиблюватися.

Цей розлад засновується передусім на тому, що освітня потреба є потребою розуміння дійсності в цих конкретних комплексах явищ, які спостерігаємо, коли тим часом наука подає нам відомості й вияснення, що стосуються штучно виділених і сконструйованих укладів. Цю різницю доглянули на початковому ступні навчання. Діти цікавляться світом в його конкретних формах і не можуть зрозуміти, чому проту живу цілість, якою для них є, наприклад, ліс, говорять різні науки. Поділ шкільної науки на предмети виразно розмежовані є, у відчутті дітей, чимсь мертвим і штучним. Тому різні роди сполучної науки прагнуть побороти ті небезпеки схематизму і зорганізувати навчання на підставах вповні відмінних від усякої наукової класифікації знання. Шкільна програма не повинна бути в своїй конструкції відповідником різних ділянок знання, але повинна подавати відомості, угруповані на основі напрямку зацікавлень і досвідів дітей. Учитель, роблячи точкою виходу своєї праці конкретну подію або конкретні цілості, насвітлює їх з різних точок зору, навчаючи водночас аритметику й ортоографію, природознавство й рисунки, географію й ритміку. Це сполучне навчання поступається на вищому шкільному ступні навчанню окремих предметів.

Але психологічні й педагогічні обсервації, переведені над дітьми, мають загальніше значення. Бо не тільки діти, але й молодь та дорослі прагнуть розуміти речі сполучно, цілісно. Тільки спеціалісти призвичасні спрямовувати свої зацікавлення в уперту колію окремих наукових дисциплін, натомість ляїки, що прагнуть освіти, цікавляться подібно, як діти, конкретними комплексами дійсності, без уваги на те, як вони поділені й покласифіковані зі становища різних галузей знання. Коли когось цікавить проблема геніяльності, то він прагне бачити її всеобщно й шукає відомості в різних наукових дисциплінах, отже в психології, психопатології, соціології, історії і т.д. Коли хтось цікавиться проблемою безробіття чи проблемою націоналізму, теж не знайде вистачальної відповіді в лектурі творів з одної галузі знання. Саме тому, що освітні зацікавлення звичайно конкретні і ці-

лісні, а знання складається з різних дисциплін, що досліджують певні виабстраговані й доцільно угруповані роди елементів, постають часто розчарування, які виражаються почуттям, що наука дає відповіді на запитання, які їй ставимо.

Друге непорозуміння між наукою й освітніми зацікавленнями стосується зasadничої різномірності точок зору. Кожна усамостійнена й вироблена дисципліна витворює своєрідну проблематику понять і питань, цілковито чужу й байдужу для ляїків. Сюди належать передусім питання методи дослідів та проблема відмежування терену дослідів даної науки від інших. Для ляїків, що цікавляться суспільною дійсністю, але не соціологією, — коли вони візьмуть до рук підручник соціології, значна його частина, присвячена міркуванням на тему істоти і метод тієї науки, для них майже вповні байдужа. Подібно для когось, хто цікавиться літературними творами, але не наукою про літературу — не важне, як спеціялісти окреслюють завдання і труднощі дослідників у цій ділянці. А втім, на терені кожної науки панують способи окреслювати вартості цілковито відмінні від тих, які властиві поточному спостеріганню даної дійсності. Речі, цікаві й важливі для спеціяліста, звичайно видаються ляїкам незрозумілими й чудачними, а речі важливі для ляїка учений вважає нецікавими й баламутними. Це діється так тому, що в науковій діяльності, ціллю якої є збагачування знання, критерій важливості явищ засновується на їх дослідній вартості. Звідси живе зацікавлення спеціялістів досі надослідженими квестіями, хоча б навіть вони стосувалися речево другорядних справ. Звідси знудження, з яким спеціялісти трактують речево важливі, але дослідно мало цікаві квестії. Ляїки дивляться інакше, бо дослідна кар'єра для них вповні байдужа. Вони цікавляться самою річчю, але не її вартістю як дослідного матеріалу. Тому вони вимагають від учених насвітлення важливих і великих речей, прагнуть бачити дійсність у великих лініях синтези і нудьгуєть при лектурі аналітичних причинків і детальних полемік. В науці — синтеза є недосяжним ідеалом, в освіті завжди актуальну потрібою.

(Далі буде)

Дмитро Левчук

ПРО СВУ — СУМ ДВАДЦЯТИХ РОКІВ

Чи існувала як політична організація Спілка Визволення України й Спілка Української Молоді з цього приводу ї досі дискутують на сторінках еміграційної преси. Як відомо, одні кажуть, що „нічого не було” і „організацію” винуватили ГПУ, а другі кажуть, що була, існувала і діяла так, як це виявлено на судовому процесі в Харкові в 1930 році. Досі я не брав участі в цій даремній дискусії з різних міркувань, хоч вважав, що маю моральне право забрати слово в цих ірикіях для українця суперечках. В роках 1923-1927 я студіював у Києві право, тобто належав до „студентського племені”, яке завжди в курсі справи всяких політичних подій. А від 1927 і по 1943 рік був правником у Києві, працював у судових установах, правним радником у господарчих установах, знав усіх діючих правників, бо в робочі дні вештався по судах і не відставав у вихорі сенсаційних, але небезпечних, чуток і пльоток. Коротше — належав до „касти”, яка знає все те, навіть у подробицях, за що советська влада судить і катує. Знаг, але вміє мовчати.

Тепер, прочитавши до болю наївну писанину про Спілку Визволення України й СУМ письменника Г. Снєгірьова, я вирішив забрати слово і заявити: СВУ - СУМ існували, інтенсивно і відважно діяли з програмовою метою визволити Україну з московської окупації і відновити Українську Незалежну Державу. Політика СВУ - СУМ керувалась гаслом: „Нація над класами, держава над партіями”. Ті, що відкидають факт діяльності СВУ - СУМ, сабо ворогами українського національного руху за самостійність, — то з цими людьми сперечатись даремно, або слабо чи навіть зовсім необізнані з процесом українських візвольних змагань від початку революції 1917 року. До цих останніх і спрямовує своє вияснення автор цих рядків.

Відновлення української державності в роках 1917-1919 закріпило національний дух українського народу назавжди. Боротьба за свою державність після цього ніколи не відступала, а тільки змінювалась по формі і по силі — то слабла, то знову підносилася. Період советської формальної самостійності України поглиблював

національний дух в українському суспільстві. Створення Союзу республік теж не зменшувало, а збільшувало національну субстанцію народу. Поглиблювалась у народі свідомість, що Україна має право на самостійність і може існувати сильною і незалежною державою; що обмежена самоуправа, перебачена Конституцією ССР 1924 р., є кривдою, несправедливістю з боку Московії.

Відкінення періоду „воєнного комунізму” і перехід до Нової Економічної Політики (НЕП) народ зрозумів як відступ від соціалізму-комунізму, як надання людям прав особистої і суспільної свободи в галузях економічної діяльності, культурної і духовної творчості. Запровадження обов’язуючої українізації окрилило людей на український національний розвій. Виші і спеціальні навчальні заклади у більших і менших містах України були заповнені вихідцями з села, молоддю, що була свідками, а то й учасниками походів Української Армії, соток отаманських загонів, хоч із „відрядженими” від комнезаму або віddілів Народної Освіти.

Національне відродження інтенсивно розвивалось. Виринула на поверхню ціла низка літературних і культурних об’єднань письменників, мистців, спортивних товариств. В аспекті національних аспірацій з'явилась теорія Волобуєва, шумськізм, хвильовизм, драматургія М. Куліша, театр Курбаса та інші інституції українського національного відродження.

А село у тодішній хліборобській Україні! Боже, як воно національно піднеслось! Якого розмаху набрало! В сільському господарстві — розмір приватного користування ґрунтами до 15 га (до 48 га у степових областях); право оренди землі в розмірі, що не перевищує основного наділу; скасування грабіжницької „продрозкладки”, що стягалася органами Чека і заміна її грошовим податком — все це позитивно вплинуло на розвиток сільського господарства і зрост індивідуальних вимог господаря-хлібороба від влади. Постали сільськогосподарські виставки, ярмарки, а в містах „контрактові” ярмарки. Села і непманівські міста потребували розширення прав і особистої ініціативи включ-

но із зміною всієї московської економічної і культурної політики в Україні. Можна сказати, що советська влада опинилася у глибокій кризі в розумінні дальншого свого існування.

А що діялось поза Україною? В лоні української еміграції (так само і в російській столовно Росії) плянували і готовувались до вторгнення в ССР з метою повалити советський режим. Українські — республіканський і гетьманський — рухи, сумісно з резистансом в Галичині, діяли, нав'язували зв'язки з європейськими урядами з метою організації акції проти большевицького режиму. Існували тоді т.зв. „Малі Антанти”, „Балканські Антанти”, на допомогу яких сподівалася українська еміграція. Політичні кола в Україні знали про такі акції за кордоном і політична еміграція знала про стан в Україні, бо тоді були повні можливості комунікації.

В еміграції живе ще багато людей, які добре знають, що в період двадцятих років в Україні стихійно виникали підпільні і напівпідпільні політичні й громадські осередки антисоветського характеру. Виробилась тоді мода на всілякі „гуртки”, „товариства”, а навіть і „центри” з метою діяти і сприяти українському національному розвитку, і то скрізь, особливо серед молодшої генерації, зокрема серед студентства і молодших науковців та інтелігенції. Це — в містах. А на периферії не було села, де не діяв би гурт молодших під егідою старших людей, проставилися комнезамові, сільраді і місцевому партосередкові, звичайно, приховано, як ГПУ називало — „тихою сапою”.

Отже, за такого стану речей, — а він абсолютно правдивий, — як міг недавній голова Національного Союзу, академік Сергій Єфремов, недавній прем'єр-міністер В. Чехівський, а тоді офіційний церковний проповідник з амвону св. Софії і на відкритих диспутах, професор Київської Духовної Семінарії, або недавній міністер Ніковський та багато інших визначних діячів за УНР і Гетьманщини — як вони могли сидіти спокійно і займатися тільки справами своїх вузьких професій? Це ж були діячі, які горіли любов'ю до свого народу, все життя боролися за його долю! Коли б вони були байдужі до української боротьби, то їх змусила б до цього народня стихія. І саме всенародня, всеукраїнська стихія, керована активом в кожно-

му районі міста і села, змусила їх створити орган, який у слушчий час очолив би змаг за волю і повів би народ національною дорогою.

Зовсім не треба було провідникам СВУ - СУМ іздити і засновувати свої осередки на периферії. Ці осередки виринали в ході безперервної боротьби, що точилася на всій українській території від дня упадку самостійності України. Досить було чутки, що в Києві є така організація, як відразу поставала прихована група людей, готова до послуг. І самі провідники СВУ - СУМ не мусіли озброюватись і доконувати терору проти представників советської влади, бо це готові були робити периферійні осередки СВУ - СУМ на місцях, в більших селах, у районах, навіть на хуторах. Ці осередки діяли і тільки чекали на сигнал, а іноді особливо запальні безпосередньо чинили терористичні акти проти занадто жорстоких советських представників влади. Тому, коли на судовому процесі СВУ - СУМ інкримінували підсудним терор, бомби і організацію повалення советської влади, то комплексно (советський вислів) це є правою: провідники наказали б периферії вдатись до суцільного терору, коли настав би для цього слушний час.

Я, подібно до багатьох, навіть боявся назви „член СВУ - СУМ” і, зрештою, не знаю чи був я ним. Але я мав тісний контакт з двома, один з них був на лаві підсудних і засуджений на три роки; його дружина працювала правником у Києві, а він по звільненні оселився поза Україною. Ці двоє мені багато дечого розповідали про СВУ - СУМ, саме як активно діючу. А найбільше розповідав про СВУ - СУМ Всеволод Андрійович Чаговець, відомий журналіст, з яким я знайомий був від 1924 р. Його син Ростик був у мій час студентом Київського ІНО. Був я у групі студентів, що мала бесіду на політичні теми з С. Єфремовим. З В. Чехівським я був не тільки в групових розмовах після „антирелігійних диспутів”, а і кілька разів віч-на-віч і якраз про період визвольних змагань. З усіх бесід на цих зустрічах аж ніяк не можна було робити висновок, що діяльність СВУ - СУМ була спрямована на відновлення УНР, символізацію особи Симона Петлюри, як це пишуть у своїх статтях д-р В. Наддніпрянець і Високодостойна Наталія Павлушкива. Академік С. Єфремов твердо стояв на своїх політичних пози-

ПСИХОЦІД В СОВЕТСЬКИХ ТЮРМАХ І КОНЦТАБОРАХ

Незабаром Українська Видавнича Спілка в Лондоні випускає друком книжку недавнього совєтського політичного в'язня Юрія Будки п.н. „Московщина”.

Автор, що зблизька зновував українських політ'язнів, з великою симпатією описує їх у своїй книжці і глибоко розкриває советську пенітенціярну злочинну систему, спрямовану на моральне і фізичне знищення в'язнів. Книжка має гостре протиімперське вістрия. Народився Ю. Будка у 1947 р. в Павлограді Дніпропетровської області, в 1965 році вступив до Рязанського Радіотехнічного інституту, в 1969 році був арештований і засуджений на 7 років ув'язнення суворого режиму. Після закінчення речення ув'язнення депатріювався до Ізраїлю. Нижче передруковуємо уривок з його книжки. — Ред.

ціях і ніколи не фаворизував діяльність, зокрема партійну, св. п. С. Петлюри. І правдою є, що діяльність СВУ - СУМ була керована гаслом: „Нація над клясами, держава над партіями”. Провідники СВУ - СУМ дуже критично ставились до перебігу Визвольних Змагань. Коли заходила розмова про режим після повалення СССР, то всі говорили про диктатуру, теж не називаючи форми цієї диктатури.

Але мої знання про СВУ - СУМ найбільше базуються на моїх особистих спостереженнях. Почавши від другої половини 1927 року і до першої половини 1931 року включно, я в характері службових відряджень (спершу в ролі секретаря суду, а потім члена юридичних — адвокатських консультацій) мандрував по всіх районах і часто селах Київщини, частини Чернігівщини і частини Полтавщини. Коли відбувався процес СВУ я був у Василькові. Я мав багато друзів із статечних селян, студентської молоді. Ми, адвокати, були в курсі всіх арештів і саме членів СВУ - СУМ. І не тільки перед процесом, а й після процесу.

В заключенні скажу: Організація СВУ - СУМ віддзеркалює визначну сторінку української національної боротьби за власну державність. І ті, які в той час не зрозуміли завдань Нації і покірно служили ворогові, а тепер, щоб бодай у якісь мірі „реабілітувати” себе, принижують, а то й паплюжать славних українських патріотів на чолі з академіком Сергієм Ефремовим, нехай краще мовчать.

(„Америка”)

...На останньому тюремному побаченні мати Олеся Сергінка побачила сина україн вищаженого, охляялого до такої міри, що він ледве шептав слова...

Про такі дрібниці, як проблема зеків*)-некурців, яким шкодить нікотин, ніхто з лікарів ізгадувати не хоче. І доводиться небораді з підвищеним тиском дихати повітрям, де хоч сочиру вішай. Отруйний махорчаний дим коромислом... Менти тільки дивуються, коли хтось просить завести камеру для некурців. У них завжди одна стандартна відповідь:

— Тут не санаторій!

Або:

— Не треба було сюди попадати!

Усі питання відразу вичерпано.

Коли зек помирає, труп рідним не видають. Закопують на безіменному кладовищі. Місце могили — таємниця.

Коли тіло виносять з території табору, про всякий випадок залишним штирем проколюють серце, а ломиком проламують голову. Це щоб виключити можливість симуляції і втечі.

Тяжко хворі, навіть поопераційні, звичайно лежать у закритих камерах другого корпусу без санітарок, без допомоги, без обслуги. Якщо трапиться сусід, який захоче і здатний допомогти, то це щастя. Навіть конаючий не має права одержати від рідних або купити звичайне яблуко.

Потрібних ліків звичайно або немає, або вони вже втратили свої цілющі властивості. Ні медикаментів, ні вітамінів з волі від родичів тюремна санчастина не приймає, навіть якщо це загрожує смертю в'язневі. Такий наказ віддала Бутова.

І вже вершком „гуманізму” є останній у моїй пам'яті наказ МВД, згідно з яким зеків безпосередньо з лікарні можна кинути в карцер, зовсім незалежно від їх стану.

Ось так у карцер на довгий час кинуто в найтяжчому стані Василя Федоренка, у якого від многомісячної голодівки почало живцем гнити тіло. З усіх лікарів ним активно „цікавився” тільки психіатр Рогов.

Федоренко у цей час голодував проти несправедливого вироку і проти поневолення України.

*) Зеки — заключені (рос.), в'язні.

їни взагалі. Він сидить не вперше. Життя в ССР йому не було, і перед останнім арештом він почав писати до влади заяви з проханням відпустити його до сестри в Західну Німеччину. Йому навіть не відповіли. Тоді він, зневірившись, сам пішов туди. Щасливо перейшов чехословацький кордон і був затриманий уже на тому боці. Маріонетки видали його совєтській владі. Та, не довго думавши, вліпила йому 15 років за „зраду батьківщини”.

За час своїх попередніх ув'язнень Федоренко побував у Хмельницькому монастирі, що його большевики обернули на тюрму. Монахинь звідтам давно повиганяли. Тепер із зеків формували спецбригаду, яка за додаткову пайку мала витягати трупи із затоплених та замурованих підвальїв. Справа в тому, що ця катівня почала діяти в період боротьби УПА. Туди садили українців з навколоишніх сіл разом із родинами, і вони вже не верталися. На стінах збереглися написи типу: „Прощай, Катерино! Бережи дітей”. З-поза мурів монастиря доносилися страшні крики.

Мені не раз доводилося чувати про застосування чекістами, в першу чергу на Україні, хемічних речовин, що активно впливають на психіку і загальний стан організму. Ці речовини потай підсипають до їжі.

Олесь Сергієнко. Був арештований у Києві в 1972 році і обвинувачений в українському націоналізмі. Зокрема йому інкримінувалась співучасть у написанні знаменитої праці „Інтернаціоналізм або русифікація?” В тюрмі КГБ він відчув, після прийняття їжі, надзвичайно пригноблений стан психіки, розслаблення волі, біль у всьому тілі.

Він був постійно в такому стані, ніби розбитий тяжкою, страшною недугою.

Коли він приїхав до табору, я побачив на його підборідді збоку велику пляму зовсім облісілої шкіри. Він пояснив, що раніше цього не було, що це наслідок застосування слідством медикаментозних засобів. Можна не сумніватися, що й в організмі залишилися не менш страшні сліди.

Сергієнко постійно хворіє. Особливо погіршився його стан у Владимирському Централі з умовах гострого голоду.

Анатолій Здоровий. „— Та краще б ти людину вбив!” — кричав Здоровому слідчий. Аре-

штований у Харкові в 1972 або 1973 році і обвинувачений в українському націоналізмі. До нього не раз застосовували різні хемічні речовини. Здоровий — людина яскраво вираженого флегматичного темпераменту і йому легко було заважити незвичайну екзальтованість свого стану. Крім того, повернувшись зі слідства, він побачив у переданому з волі маслі дивні зеленаві смуги. Не надав цьому належного значення, поїв і відчув найсильніше діяння препарату на психіку і загальний стан організму.

Здоровий певний, що в розпорядженні КГБ є до тридцяти різних медикаментозних засобів, які забезпечують нав'язування всієї гами станів: від ейфорії до нестримного бажання плакати, як дитина. Ясно відчуvalась стовідеотко-ва штучність цих станів, але боротися з ними було тяжко. До розвідників ці засоби застосовується відкрито, без підсипання в їжу.

Володимир Константиновський, арештований 30 жовтня 1973 року за обвинуваченням у співпраці з англійською розвідкою, після жорстокого биття зазнав на собі діяння різних хемічних уколів з наслідками трьох типів:

1) Пекельний біль голови. Відчуття ніби мозок прошивають розпеченими голками, а голову піляють.

2) Сильна ломота в усіх суглобах.

3) Слабість, апатія, безсоння.

Уколи відкрито застосовувано як тортури.

Роман Гайдук. Арештований 23 березня 1974 року за поширювання українського Самвидаву. Має родичів в Америці і Канаді (Торонто). Його двоюрідна сестра викладач коледжу. Звуть Льоренція Пшевара. Вона приїжджає перед арештом в гості до Гайдука. Під слідством сидів в Івано-Франківській тюрмі КГБ. Слідчий — Андрусів.

— Нічого не вийде! — зразу відтяв Гайдук слідчому.

— Вийде! Не таких ламали!

— Нічого, у мене груба шкіра.

— Трісне.

— Але ні слідство, ні „насадки” в камерах не могли збити Гайдука з його твердої позиції. І тоді він почав завважувати щось неладне. Сильно боліла литка правої ноги. На слідстві мусів докладати великих зусиль, щоб не відповідати на ставлені питання.

У камері Гайдук поглянув у дзеркальце і по-

бачив, що його зіниці сильно розширені. Ніколи раніше такого не бувало. Сусід по камері, „насєдка”, раптом спитав: „Мені болить права нога, а тобі?” — „Мені — ні,” — відповів Гайдук. Він зрозумів, що його піддавали діянню розгальмовувального препарату. Почав приглядатися до поведінки сусіда. Той із тюремного супу з’їдав тільки картоплю, а всю рідину виливав. Гайдук став робити так само. Зіниці і все інше після цього почали приходити до нормального стану.

Двомісячна санкція на арешт вичерпалась, а слідство ніяк не посунулося вперед. Експертові, що приїхав з Києва, Гайдук давав такі відповіді, що той ніяк не міг доказати заміру на підрив советської влади. Стаття не клеїлась. Експерт приобіцяв Гайдукові, що його скоро звільнять. КГБ стало дикими. Як, звільнити арештованого?! Просто так випустити з ЧК? Та хто ж нас тоді буде боятися? Ні, ні, нізащо!

Негайно вжито радикальних заходів. На кінець травня призначено психіатричну експертизу. 22-го травня змінено камерний склад і замість попереднього співробітника КГБ підсаджено до Гайдука двох нових (пізніше до них приєднано третього). Того ж дня Гайдукові вручено продуктову передачу з дому. Назавтра він поклав дві ложки цукру в свій чай. Наслідок не змусив на себе довго чекати. Це був справжній розпад психіки. Все попливло. Гайдукові вважалось, що він чи то кудись летить, чи лізе на стіну. Він ледве спромігся лягти на ліжко, уп’явся пальцями в її пруття, що сили намагаючися втриматися від остаточного провалу в ірреальність.

Сусіди-агенти тільки на це й чигали. З радісним сміхом скопили вони свої кухлі та ложки, почали стукати ними, приказуючи: „Погнав на Дніпро!” Аж пізніше Гайдук збагнув значення цих слів, але тоді було йому не до того. Кожний звук падав на його голову, як удар молота, прошивав мозок нестерпним болем.

Агенти добре знали, що робили... Що ж урятувало цю людину? Тільки його незвичайна фізична і духовна сила. Він ніби викутий з цільного куска заліза.

Бранці Гайдук з величезним зусиллям згадав, як його звуть. Він зосередив усі свої сили, щоб протистояти божевіллю. Ті грами цукру,

які йому видавала тюрма, також були з „домішкою”. Після них Гайдук, заплющуючи очі, бачив яскравозелену смугу з нерівними краями... Він вирішив не їсти більше нічого, крім хліба і води з крану. Один з агентів із злобою шептав до другого: „Треба посадити його в камеру без крану...” Гайдук це чув, але вдавав, що нічого не розуміє.

На прогулянці агенти трималися купкою. Один із них потиху наставляв інших: „Слідство не має достатнього матеріалу для суду, тому треба спровадити його в „Дніпро”. Гайдук зрозумів, що йдеться про страшну Дніпропетровську психолікарню.

Усі — камерні агенти, тюремне начальство, КГБ — активно тиснули на нього, щоб він їв усе, що йому приносять. Гайдук запропонував агентам з’їсти його передачу. Ті, сміючись, відмовилися. „Їж сам!” — сказали вони. У перервах між допитами чекісти давали йому жирний обід, який злегка припахав аптекою... Гайдук тишком-нишком виливав його в парашу. „Ну, як смакував борщ?” — насторожено питав слідчий. „Так, дуже!” — „Ну, тепер справа піде!” — зрадів слідчий.

Наприкінці допиту він збентежено хитав головою: „Ви — тяжка людина...” Його розпитували про імена і адреси родичів, їх біографічні дані. Все це було добре відоме — просто перевіряли ступінь зруйнування пам'яті. Гайдук, напружуючись, пригадував усе. В тюремних коридорах, на подвір’ї, біля входу його спостерігали одягнені в цивільне психіатри, різними способами перевірюючи його реакцію на зовнішні подразники. Камерних агентів також підключено до перевірок. Не абияке психічне здоров’я Гайдука вийшло переможцем. Його визнали за нормальногом тільки завдяки стійкому відмовленню від „обробленої” іжі.

Був і інший тиск — гамівною сорочкою. В кінці слідства нова „насєдка” почала затівати скандали. Хоч як ухилявся від них Гайдук, надбігли менти, скрутили його, потягли в підваль і одягнули на нього гамівну сорочку, тканіна якої, коли її обливати водою, туго, до зомління, стягає груди, спиняючи дихання.

І все таки він вистояв. „Ну, що тріснула моя шкіра?” — спитав Гайдук у слідчого Андрусева. Той похилив голову і промовчав. Свої п’ять років вироку Гайдук сприйняв як перемогу,

щобільше — як порятунок. Він перейшов через усі знищання концтабору ч. 36, був перевезений до Владимирського Централу за самовільний перехід на статус політв'язня (відмова від підневільної праці і виконування принизливих вимог). Але все це вінуважав за дрібниці в порівнянні з тим психоцидом, що його чудом витримав під слідством.

І мимоволі постає питання: а скільки не витримали і тому залишилися невідомими? Скільки в советських психолікарнях людей із штучно зруйнованою психікою?

МОДЕРНІЗАЦІЯ „МУРУ ГАНЬБИ”

Навіть коли надії на детант були на найвищому рівні наочно пересвідчилися в напруженні поміж Сходом і Заходом можна було, оглядаючи „муру ганьби”, що розділяє Східні і Західні Німеччину. Націлені з обох боків цього муру гармати, міномети і ракети кожної хвилини готові вступити в дію. Американські вояки патрулюють вдень і вночі половину 836-милевого кордону поміж Сходом і Заходом.

Недавно кореспондент „Тайму” Вілліям Мадер проїхав у супроводі американських старшин частини цього кордону.

Східнонімецькі прикордонники вдалековиди спостерігали кожний їхній рух. Советські військові відділи стояли в укритті, заховані від очей кореспондента. В деяких місцях джип, яким їхав кореспондент, проїздив на відстані п'яти ярдів від кордону. Жадним словом і жестом американці і східні німці не обмінялися. Майор Джеймс Стіл сказав кореспондентові: „Ми знаємо точно, що робити, якщо з того боку почнеться акція...”

Одним із головних завдань патрулів — уважно спостерігати за тим, як східні німці модернізують „муру ганьби”, щоб стимати своїх громадян від утечі на Захід. В одному місці робітники під „окопою” вояків обсновували кордон додатковим рядом колючого дроту, закладали додаткові мінні і самострільні вибухові матеріали. Очевидно, стару систему з двох паралельних дротяних огорож вважають комуністи не досить надійною. „Уліпшення” муру ганьби коштує східнонімецькому урядові 500.000 доларів за кожну милю.

Вздовж кордону першу огорожу усувається, а натомість будеться бетонові рови, через які не можуть утікачі переїхати вантажними автами. На захід від цих ровів проходить замінене поле і нова дротяна загорожа заввишки 10 футів і завглибшки 3 фути, щоб запобігти можливості робити тунелі. Вздовж загорожі встановлюється електронічно керовані автомати без людської обслуги. Від старої системи залишаються сторожові собаки, що бігають вздовж кордону на довгих дротах. Зали-

шено також сторожові вежі з озброєними кулеметами вояками і рефлектори, що цілу ніч „обмацує” кордон.

I, не зважаючи на всі заходи, протягом останнього року 573 особам пощастило перебороти всі перешкоди і дістатися на Захід.

„ЦЕРКВА ПОВНА ВОВКІВ”

Чорні хмари нависли над містечком Екон у французькій Швейцарії, коли архиєпископ Марсель Лефебр зчинив одвертій бунт проти папи римського. Біля 6.000 його прихильників із Західної Європи і 80 священиків з'їхалися до цього містечка поїздами й автобусами і посадили під голим небом на дерев'яних лавах, слухаючи відправлювану сивоголовим архиєпископом Службу Божу.

„Наша Церква повна злодіїв і вовків, — говорив він тихим голосом. — Протягом останніх 20 років Ватикан став другом наших ворогів. Недавно Кадар, на совіті якого смерть багатьох вірних християн в Угорщині, був з почестями прийнятий у Ватикані. Екскомунацію еретиків, комуністів, вільних масонів і ортодоксів скасовано.”

Лефебр базує свій бунт на історії. „Ми діємо для добра Церкви, — твердив він. — Хто є папа? Що є Ватикан? Це — лише резиденція Петрового наступника. Дійсний центр — Свята Церква. Коли питаютъ нас, яке наше майбутнє, ми кажемо: „Наше майбутнє наша минувшина”. На цій підставі Лефебр висвятив — проти волі Ватикану — 14 священиків і 16 дияконів: акт, який може започаткувати найбільшу в останньому столітті у Римо-Католицькій Церкві схизму.

Лефебр, що має 71 рік, був місіонером-архиєпископом в Сенегалі, а також епископом у Франції. В 1971 р., переконавшись, що ліберальний Другий Ватиканський Собор допустився низки помилок, він заснував у Швейцарії свою власну семінарію, щоб підготовляти священиків в дусі старих традицій. Він гостро засуджував екуменізм і комунізм, але його головною ціллю було привернення старої латинської месси, утвержденої Радою Тренту в 1562 році, і поборювання практики уживання в церковних відправах модерніх мов.

Конфлікт назрівав до червня 1976 року, коли Лефебр висвятив на священиків 13 абітурієнтів своєї невизнаної Ватиканом семінарії. Ватикан проголосив, що він завішує архиєпископа в усіх священичих функціях. Лефебр зігнорував це зарядження Ватикану і вимагав у підлеглих йому церквах відправляти Служби Божі лише латинською мовою. Його прихильники вже перебрали одну з церков у Парижі.

УКРАЇНА БОРЄТЬСЯ'
— ЧИ ВИ СКЛАЛИ ВАШУ ПОЖЕРТВУ
НА ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ?

ВІДКРИТТЯ ДОМУ ОУВФ У НЮ ЙОРКУ

Осередок „Малої України” в Нью Йорку по-повнівся черговою, після набуття Дому УККА-СУА, репрезентативною 6-поверховою будівлею Організації Українського Визвольного Фронту на 2-ій евеню і 8-ій вулиці, відкриття і благословення якої відбулося 2 червня.

Простора будівля містить домівки централь Організації Українського Визвольного Фронту, Школу Українознавства СУМА, домівки інших українських організацій і культурних установ, товариський клуб „Діброва”, концертну залю, а в окремій частині — 20 мешкань, у яких живимуть українські родини.

Благословення будівлі, що стане не тільки осередком праці Визвольного Фронту, але й культурним центром, довершили парох церкви св. Юра о. д-р Володимир Гавліч, ЧСВВ, та о. протопресв. Іван Ткачук з УПЦеркви, при участі членів Головних Управ Організацій УВФ та численних представників організацій і установ, а також відділів і осередків організацій УВФ з різних місцевостей.

Після церемонії благословення усіх домівок та заль відбувся бенкет у просторій залі, модерне оформлення якої проектував інж. Любомир Калинич.

Відкриваючи програму бенкету, голова Комітету Набуття Дому, п. Іван Винник, який проводив програмою, представив почесних гостей за головним столом, що репрезентували такі установи: СКВУ і УНС — п. Осип Лисогір, Централя УККА — мгр Іван Базарко, Президія СУВФ — голова д-р Роман Малащук з Канади, Ліга Визволення України — голова інж. Василь Безхлібник з Канади, Об'єднання Жінок „Просвіти” в Аргентині — голова Галина Шафовал, Визвольний Фронт у Німеччині — інж. Іван Кашуба, Визвольний Фронт у ЗСА — п. Андрій Соколик, ГУ ООЧСУ — голова ред. Ігнат Білинський, ГУ ОЖ ОЧСУ — голова мгр Уляна Целевич, ГУ СУМА — голова Мирослав Шмігель, ГУ ТУСМ — голова Ігор Зварич, ГУ Т-ва кол. вояків УПА — Лев Футала, ПАБНА — голова інж. Володимир Гладкий, Союз кол. українських політичних в'язнів — голова мгр Євген Лозинський, він же й перший голова Комітету Набуття Дому, Українська Народня Поміч — голова Володимир Мазур, АДУК —

голова Леонід Полтава, СУК „Провидіння” — заст. голови д-р Олександер Білик і гол. секретар п. Богдан Казанівський, НТШ — голова д-р Ярослав Падох, відділ УККА в Нью Йорку — голова інж. Євген Івашків, ГУ ОДВУ — дир. Роман Крупка, Організація Оборони Лемківщини — голова Мирон Мицьо, УКК „Самопоміч” у Нью Йорку — голова д-р Володимир Нестерчук та інші. При головному столі сидів також о. д-р Володимир Гавліч, ЧСВВ, та о. протопресв. Іван Ткачук.

Учасників бенкету вітав коротким словом республіканський кандидат на посадника міста Нью Йорку Беррі Фарбер, якого представив п. Осип Лисогір.

Письмові привіти надіслали: голова Проводу ОУН — Ярослав Стецько, УРСоюз за підписом голови Івана Олексина, ГУ СУА, Пласт, ГУ Т-ва Українських Інженерів в Америці, Спілка Українських Журналістів в Америці, НТШ та інші.

Особисто вітали організації УВФронту з черговим досягненням — набуттям репрезентаційного Дому — названі вже гості, Високопреподобні отці та представники організацій, складаючи при цьому щедрі пожертви на покриття коштів набуття Дому. Пожертви склали також представники Відділів і Осередків організацій УВФ та інших установ з різних місцевостей. Разом зібрано під час бенкету готівкою понад \$30,000, за що голова Комітету Набуття Дому п. Іван Винник склав жертводавцям щиру подяку.

Вітаючи з успіхом організації УВФ в Америці, голова Президії Світового УВФ д-р Роман Малащук наголосив відкриття Дому Організації УВФ в Нью Йорку як велике досягнення всього Визвольного Фронту. „Ми будуємо domi в різних країнах, де живемо, щоб втримати українську спільноту серед чужого моря для України, яка дає нам життя й від нас вимагає допомоги, бож ми частина українського народу. Ми це й робимо, бо на нас рахують Нескорені як на тих, що можуть їм допомогти. Український Визвольний Фронт діє у користь поневоленого українського народу в Україні, щоб наблизити день його визволення” — підкреслив д-р Роман Малащук.

У мистецькій частині програми виступали: дівочий хор СУМА „Жайворонки” з Нью Йорку,

В. Я.

СОВЕТСЬКІ ПЛЯНИ ДОСЯГНЕННЯ СВІТОВОГО ПАНУВАННЯ

(Продовження)

Цілком зрозуміло, що ні захистити Італію від її комуністів, ні Югославію від розпаду Америка не може — це суперечить її конституції. Советський же уряд в цих питаннях цілком вільний і навіть, якщо для цього, на його думку, треба буде почати війну, він її почне.

Найбільша слабість Советського Союзу на морі є відсутність незамерзаючих баз з виходом у відкрите море. Тому Мурманськ став військово-морською базою, не зважаючи на його клімат та віддаленість від морських шляхів. Найкраці советські морські бази знаходяться на Чорному морі, але вони відрізані від відкритого моря протоками, що контролюються Туреччиною. Кожний військовий корабель, кожний підводний човен, щоб вийти з Чорного моря в Середземне, повинен одержати дозвіл від турецького уряду. У випадку воєнних дій в цьому краю Туреччина має право закрити протоки для проходу всіх військових суден. Туреччина є членом НАТО. За Сталіна Советський Союз доклав багато зусиль, щоб захопити контроль над протоками. Це йому не вдалось внаслідок протидії Америки. Наступники Сталіна налагодили з Туреччиною дружні відносини настільки, що турецький уряд пропускає всі советські військові судна через протоки в Середземне море проти бажання членів НАТО. Советський уряд домагається виходу Туреччини з НАТО. Стосунки між Америкою і Туреччиною досить

диригент проф. Лев Стругацький, акомпаньмент — Христя Зубрицька, солістка — Оля Гірняк; студентки Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької - у веселому скетчі Анни Черінь про „геніяльних дітей”, та гуморист Іван Керницький (Ікер), який розвеселив присутніх дотепним нарисом.

Простора заля Дому Організацій УВФ ледве вмістила учасників бенкету, який пройшов з повним моральним і матеріальним успіхом. Бенкет розпочав молитвою о. д-р В. Гавліч, ЧСВВ, а закінчив молитвою о. І. Ткачук, після чого присутні відспівали пісню „Боже Великий”.

натягнені, хоч Америка вклала величезні кошти для створення її військової моці.

Якщо в Італії прийдуть до влади комуністи, то Туреччина буде цілком ізольована від Західної Європи, і їй прийдеться вирішувати питання: з ким бути, з Америкою чи з Советським Союзом? Це питання стоятиме перед Туреччиною також, якщо советська флота в Середземному морі здобуде повне панування над американською. Якщо будівництво советської флоти буде провадитись так швидко, як останнім часом, це відбудеться в найближчі роки. Якщо все ж таки Туреччина не розірве з Америкою повністю, то советський уряд має повну можливість втягнути Туреччину у війну з її кровними ворогами Грецією та Болгарією, використовуючи, наприклад, становище на Кіпрі; допомогти Греції захопити Кіпр, використовуючи свою флоту. Президент Кіпру Макаріос знаходився в дружніх стосунках з урядом Советського Союзу. В кожному випадку в якісь формі Москва буде намагатись одержати контроль над протоками з Чорного моря, чого даремно намагався царський уряд протягом 150 років.

Значна частина нафти доставляється в Західну Європу не тільки через Суезький канал, але й великими танкерами навколо Африки. На цьому шляху советський уряд буде військові бази в Сомалі, в Мозамбіку, Анголі, що стала комуністичною з допомогою кубинських військ, та в Порт-Гвіней, що стала комуністичною завдяки советській зброй.

Коли американський уряд обвинував уряд Сомалі в тому, що він дав право советському урядові побудувати в тій країні військову базу, уряд Сомалі категорично це заперечив і запропонував американському урядові прислати когонебудь для перевірки. Група американських сенаторів прибула до Сомалі, але їм не дозволили подивитись на нове будівництво, заявляючи, що там советська адміністрація, яка не хоче бачити американських сенаторів.

Все це доводить, що советський уряд провадить наполегливу роботу, щоб укріпитися на шляхах достави нафти до Західної Європи.

При наявності домінуючої військової фльоти та військово-морських баз советський уряд в слушний для нього час матиме можливість припинити доставу нафти Зах. Європі, посилаючись на те, що це роблять незалежні, мовляв, держави. Якщо до цього додати ізраїльсько-арабські відносини, то стає цілком зрозумілим, що советський уряд матиме повну можливість спровокувати війну на шляхах достави нафти до Західної Європи, не будучи формально відповідальним за неї. Якщо це буде необхідне, він навіть може розпалити „малу війну”, як це було в Анголі, не ризикуючи викликати атомову війну.

Друга безпосередня цілі, советського уряду одержати контроль над Китаем або зруйнувати його, якщо добитися контролі не вдається. Це пояснюється тим, що Китай стоїть на шляху советського уряду до захоплення світового панування. В 1969 р. Москва була готова почати превентивну війну з Китаем, щоб зруйнувати його підприємства, які продукують атомову зброю. З цією ціллю Москва намагалась визнати ставлення американського уряду на випадок такої війни. Коли з'ясувалось, що американський уряд рішуче проти неї, Москва відмовилась від свого пляту і вирішила тільки укріпити кордон з Китаем, виставивши там мільйонову армію. Наскільки серйозно советський уряд розглядає становище на китайському кордоні доводить будівництво стратегічної залізниці між озером Байкалом і Тихим океаном довжиною біля 1000 миль з вічною мерзлотою на декілька сотен миль на північ від уже існуючої залізниці, що проходить уздовж советсько-китайського кордону. Це величезне будівництво віддзеркалює дійсну ситуацію в цій частині світу.

У статті „Советсько-китайська війна та розпад Советського Союзу” зазначено, що ідея утворення світової імперії була зasadницею ідеєю керівної верхівки імперії Чінгіз-хана. Цю ідею успадкувала верхівка царської Росії і послідовно советської. Це твердження має запах містики. Щоб показати, що це реальність, звернемось до Карла Маркса. В 1867 р. він написав про російську політику таке: „Політика Росії незмінна... її методи, її тактика, її маневри змінюються, але полярна зірка її політики — світове панування — фіксована зірка”. Це тверд-

ження Карла Маркса тим більше варте уваги, що він уважав, що політика країни визначається її економікою і, якщо економіка країни змінюється, то змінюється і її політика. Економіка царської Росії змінилась грунтово — вона стала „соціалістичною” — але політика советської Росії залишилась попередньою. Карла Маркса можна обвинувачувати в помилках, але безумовно не в містицизмі.

Останнім часом в американській пресі з'явилось багато статей про постійне збільшення советського військового потенціялу. Ще декілька років тому автори цих статей звичайно робили висновок, що СССР прагне досягнути рівності в озброєнні з Америкою. Але тепер, коли вже СССР досяг цієї рівності і продовжує збільшувати свою військову міць, таке з'ясування відпадає і приходиться будь-що-будь визнати, що Советський Союз прагне стати наймогутнішою державою в світі. Американські фахівці прийшли до висновку, що СССР витрачає на озброєння більше, ніж ЗСА, а тому, що СССР продукує вартостій вдвіс менше, ніж ЗСА, такі витрати на озброєння є величезним тягарем для його населення. Це утворює всередині Советського Союзу дедалі більше напруження. В офіційних виступах советських військових лідерів час від часу обговорюється небезпеку з боку капіталістичного світу, і цим виправдується збільшення озброєння. В дійсності ж становище таке, що і советський уряд, і советські військові лідери цілком певні, що ніякої юснної небезпеки з боку так званого капіталістичного світу не існує. Відсіля виходить, що безперервне нарощання військової моці є фундаментальною політикою советського уряду, не викликаною зовнішньою небезпекою.

Виникає питання: яка ціль такої політики? Якби Советському Союзові пощастило значно перевищити НАТО у військовій моці, то з допомогою війни можна було б, наприклад, поставити Західну Європу в таке становище, в якому є тепер Східня Європа. Але така війна була б, безумовно, атомовою. Розміри атомової зброї в Америці і СССР досягли такого ступеня, що навіть при значному перевищенні атомової зброї в одній країні обидві вони у війні були б знищені. Тому советський уряд таку війну не почне.

(Далі буде)

Степан Женецький

ЧИ КИТАЙ МОЖЕ ПОГОДИТИСЯ З МОСКОВІЄЮ?

Хоч червона Московія тепер ще технічно випереджає комуністичний Китай, кремлівські ватажки дуже бояться китайського велетня, що начислює вже майже мільярд населення, і хочуть якось договоритися з Пекіном.

Кілька років тому Москва плянувала силою, значить війною, розправитися з неслужжним китайським „молодшим“ комуністичним братом, щоб таким чином досягнути двох цілей: покінчити з настирливим домаганням китайців повернути їм загарбані московськими царями великі простори в Азії і заразом знищити ядерну зброю, яку китайці постійно розвбудовують. Китайська атомова зброя зганяє сон з очей кремлівських головачів, бо вони добре знають, що вона готується проти Москви. Та Кремль мусів занехаяти плян превентивної війни, бо Вашингтон гостро іроти нього зареагував. Адже розгром Китаю Москвою означав би захистання силової рівноваги в світі, і це вийшло б дуже некорисно для Америки.

Тож кремлівські можнавладці постановили чекати на смерть творця червоного Китаю, Мао Тсе-тунга. Вони сподівалися, що після смерті Мао в Китаї почнеться боротьба за владу, яка його у великій мірі послабить, і він перестане бути загрозою для Москви; або що до влади прийдуть прихильники, а може й ставленці Кремлю. З цієї причини Москва поводилася дуже повздержливо супроти Китаю після смерті Мао, промовчуючи дошкульні протимосковські виступи китайців.

Коли ж у Китаї не вибухла внутрішня боротьба за владу, а після арештування чотирьох радикальних провідників, які, під проводом дружини Мао, готувалися захопити владу і керму над Китаєм перебрав у свої руки Фенг — Москва знову пробувала договоритися з китайцями в справі кордонів. Наприкінці минулого року Кремль вислав був свого представника, щоб продовжити переговори про полагодження прикордонних спорів.

Китайсько-московська сварня — це користь для Заходу

Китайсько-советська сварня, що почалася в 1960 р., є дуже корисною для західних країн,

що створили Північно-Атлантический Оборонний Союз (НАТО). Совети відтягнули велике число своїх дивізій з Європи й розставили їх уздовж східних кордонів, щоб бути готовими боронити московську імперію проти китайців.

Корисність для Заходу з китайсько-московського ворогування така очевидна й самозрозуміла, що найменша спроба полагодження її сильно турбус західних альянтів. Бо якщо б СССР і Китай полагодили свої справи і відновили союз, як це було від 1949 до 1960 рр., то Москва могла б відтягнути всі свої мілітарні сили з китайського кордону і сконцентрувати їх вздовж кордонів країн Заходу.

Три китайські провінції, загарбані москалями

Приблизно сто років тому до Китаю належали три величезні території в Азії, які тепер знаходяться під владою Москви. Одна територія — це Туркестан, який простягається від китайської провінції Сінкіянг на захід по Аральське й Каспійське моря. Друга територія — це Зовнішня Монголія. Третя — це провінції над берегами Тихого океану, т. зв. Надморський край, а по-українському Зелений Клин, де більшість населення українці, що переселилися туди добровільно, як колоністи, а почасти були вивезені, як засланці, ще за царських часів. Це простори, що лежать на схід від ріки Уссурі й на північ від ріки Амур.

Царська Московія захопила Туркестан і надокеанські провінції в 1860 р.; Зовнішня Монголія проголосила себе як незалежна „автономна республіка“ в 1911 р. Вона й тепер но-мінально незалежна, але насправді є провінцією СССР. Приналежність Зовнішньої Монголії до СССР наближає московського вояка на 400 миль до столиці Китаю, Пекіну.

Інші загарбники вступили — москалі залишилися

Кінець XIX століття був також кінцем китайської великороджавності. Англія, Франція, Німеччина загарбували китайські території, що лежали над морями. Москалі загарбували ки-

тайські землі із заходу. Тодішній безсилій китайський уряд був примушений підписувати договори, якими зрікається цих величезних територій.

Англійці, французи, німці й американці вже давно залишили китайські надморські території, окрім Гонг Конгу й Макао. Пекін погодився, щоб вони й далі залишилися під англійською та португальською опікою, що дає для обох сторін великі користі.

Натомість Москва, тримаючись засади, „де стане чобіт московського солдата — там назавжди є московська земля” — до сьогодні держить біля двох мільйонів квадратних миль китайських територій, які історично лежать в засяぐу китайських впливів і давніше визнавали над собою зверхність Китаю. Величина території, яку Московія загарбала від Китаю, дорівнює приблизно половині території ЗСА.

Чому Московія не хоче повернути китайських земель?

З тактичних причин китайці не домагаються від москалів, щоб вони одним актом повернули їм усі ті простори. Вони лише домагаються, щоб москалі визнали, що ці території були захоплені силою від Китаю і що вони були раніше китайськими. Отже, домагаються тільки „поправок” кордонів. Розуміється, пізніше, якщо б москалі на це пристали, китайці будуть домагатися повернення всіх загарбаних Москвою земель, мовляв, ви самі визнали, що повертасте нам їх назад.

Але є ще й інша причина, чому кремлівські ватажки не погоджуються на жадні, навіть незначні, „поправки” советсько-китайських кордонів. Як відомо, в московській комуністичній імперії живе більше не-москалів, як москалів. Коли б теперішні советські володарі визнали, що якась територія сучасної московської імперії була насильно захоплена і цю територію відступили — це дало б притоку всім не-московським народам домагатися відділення від ССР, а з цим настав би кінець тієї імперії.

І саме це є головною причиною, чому між Китаем і Московією ніколи не може дійти до згоди. Смертельна ворожнеча між Китаем і Московією буде розв'язана тільки віною, до якої мусить дійти між цими комуністичними велетнями раніше чи пізніше.

З КУЛЬТУРНОГО ЖИТЯ ПІВДЕННОЇ ФЛОРИДИ

Нарешті, за ініціативою 50-го Відділу ООЧСУ, українська громада південної Флориди закупила дім в Голлівуді (між Фортом Лодердейл і Маямі), який буде Українським Культурним Центром цієї туристичної частини Флориди, де є найбільше скупчення українців. Пожертвування праці почалось відсвяткуванням 26-го червня тридцять шостої річниці проголошення Акту Відновлення Української Держави 30 червня 1941-го року. В програмі добре підготовлений реферат виголосив знаний на цьому терені підприємець, меценат і громадський діяч Володимир Трач, підкресливши значення цього Акту, як доказ боротьби Українського Народу проти загарбників за створення Української Самостійної Держави.

Мистецькою прикрасою свята був виступ Українського Національного Хору під диригентурою Мирона Івашка. Успіх хору був вислідом відданої праці диригента та хористів, яких присутні винагородили рясними оплесками. Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна”.

Другою святочною атракцією було вшанування 25-літнього ювілею подружжя працьового та жертовного п-тва Ірини та Михайла Курман, яке підготовили їхні друзі та приятелі. Воно було доказом пошані українців до людей, котрі щедро віддають працю і гріш для свого народу.

З датків на цьому ювілії, крім гарного подарунка для Ювілятів, 244 дол. призначено на: пресфонд по 50 дол. для „Гомону України” і „Шляху Перемоги”, 44 дол. для „Вісника ООЧСУ” і 100 дол. на АБН.

Відспіванням „Многоліття” закінчено це гарне звичасве свято.

В. Б.

КРАЇНИ З НАЙВІЩИМ РІВНЕМ САМОГУБСТВ

Угорщина і Східня Німеччина мають найвищий рівень самогубств і спроб покінчити життя — згідно з статистикою Світової Організації Охорони Здоров’я.

Статистичні дані за рік 1970-ий — останній рік, в якому вони зібрані — показують, що в Угорщині 34.8 особи на 100.000 покінчили життя самогубством або пробували вкоротити своє життя. В Східній Німеччині ці цифри становлять відповідно 30.5 на 100.000.

Іншими країнами з високим рівнем самогубств були: Чехо-Словаччина — 25.2 на 100.000, Австрія — 24.2, Швеція — 22.2 і Західня Німеччина — 21.2.

У З'єднаних Стейтах ці цифри виносили 11.1 на 100.000.

В Советському Союзі дані про число самогубств, як звичайно, засекреченні.

Теодор Терен-Юськів

КОМПОЗИТОР ЛЕВ РЕВУЦЬКИЙ

Лев, чи частіше званий Левко, Ревуцький, це один із найвизначніших подвижників української музики, починаючи з 20-их років по сьогоднішній день. Смерть його 28 березня цього року, що про неї сповістила вся українська і світова преса, включно з такими американськими щоденниками, як „НІТаймс”, „Дейлі Ньюз” і ін., була для українського народу, а особливо для музики, важкою втратою. Патріарх української музики 97-літній Ст. Людкевич, а зараз по ньому сенатор наших композиторів 87-літній Лев Ревуцький — це два наші найзамінніші доктори музикології.

Народився цей велетень української культури 20 лютого 1889 р. в селі Іржавець на Полтавщині. Проте і не пробуйте шукати у большевицьких матеріялах із якого роду походив він, бо не знайдете. Причина? Тому, що зі священичого.

Ревуцький починає зарані вчитися гри на фортепіані. Спершу у матері, а вже в 1903 на два роки стає учнем батька української музики М. Лисенка в Кисві. Ця коротка зустріч із Лисенком мала великий вплив на творчість його цілого життя. Далі вчиться гри на фортепіані у Короткевича та Ходоровського, а композиції у Гліера. Крім цього студіює юридичні науки в університеті. В 1916 р. закінчує музичні і правничі студії. Від 1916 до 1918 року він у війську. Та вже в 1918 р., по розпаді Росії, поворотьма в рідних Прилуках, працює, як педагог, піяніст та організатор музичного життя.

Перші композиції на фортепіані написав Ревуцький в роках 1907-12. В цім часі творить він свій перший фортепіановий концерт Ес-моль. В роках 1916-21 компонує Першу Симфонію А-дур. Її публічно ніколи не виконувано, бо Ревуцький вважав її за молоднечу спробу. Проте, покійний А. Рудницький у своїй „Українській музиці” твердить, що, бувши на Україні, переглядав цей твір, і він дуже цікавий. Ця симфонія пропала десь у часі І-ї світової війни. В 50-их роках, з пам'яті, написав Ревуцький першу частину цієї симфонії знову.

Нав'язуючи до лисенківських традицій і до національної Шевченкіані, пише композитор у 1923 р. (другу редакцію 1944 р.) велику хорову річ, яка й досі є одним із найкращих творів у цій ділянці. А саме кантату-поему „Хустину” на хор, сольо і оркестру. „Хустина”, як твір сумний і трагічний, контрастувала з теорією комуністичного „раю на землі” і була проти партійних догм: творити тільки оптимістичні композиції. Якби ще і потвердженням духової незв'язаності з партійною програмою була замітна хорова пісня Ревуцького до тексту одної з найтрагічніших поезій Шевченка „Ой, чого ти почорніло” (пісня про бій під Берестечком). І це було зовсім зрозуміле в людини-композитора, українця, по програмі нашій війні. А вже греба бути патріотом, щоб скомпонувати псалом

„На ріках круг Вавилона” до Шевченківського тексту, який — само собою — не міг бути надрукованій. Бож:

..І язик мій өніміс,
Висохне, лукавий,
Як забуде пом'янути
Тебе, наша слава!”

А ясно, що не про московсько-большевицьку славу йшлося тут.

Крім цього компонус він ще на хор із фортепіаном: „У перетику ходила”, „Пам'яті Лисенка”, „Гукайте іх”, „На кладочці” тощо.

В 1924 р. працює Ревуцький уже в Київській консерваторії керівником катедри теорії і композиції. Походячи з чисто українського середовища, він знов і пристрасно любив українську народню пісню. Ця пісня стає основою і праджерелом його всієї творчості. Він заподядливо працює над гармонізацією народніх пісень, і ця праця стає одним із його найважливіших чинників композиторської діяльності. Саме в 1924 р. опрацював він цикл сольових дитячих пісень для співаків у супроводі фортепіаніна, під заголовком „Сонечко”. Мелодії цих пісень в обробці Ревуцького залишаються оригінальними й незміненими. А композитор створює не скомпліковану, проте колоритну своїм поетичним і музичним талантом партію фортепіаніна. В кожній пісні є короткий фортепіановий вступ і закінчення, в яких автор поглиблює красу пісні. Композитор га історик української музики Валеріян Довженко в своїх „Нарисах з історії української радянської музики” так характеризує мистецькі гармонізації пісень: „...Ревуцький широко користується варіаційним принципом розвитку, змінюючи гармонію при кожному новому повторенні куплета, нерідко додаючи до основної мелодії колоритні підзаголовки. Вдало використано тут і різні прийоми фортепіанової техніки середньої і легкої трудності, різні регістри інструмента.” В цю збірку входять більше чи менше відомі пісні, як „Прийди, прийди, сонечко”, „Котику сіреневий”, „Іде, іде дід, дід”, „Шум” і ін. Тільки деякі з цих пісень увійшли в репертуар співаків, а інші прекрасні твори і досі чекають на своїх інтерпретаторів.

Ще цікавішим циклом сольових пісень Ревуцького була збірка під заг. „Галицькі пісні”, до якої входили такі відомі речі, як: „Червона ружа” (в дійсності — це лемківська пісня), „Ой сусідко”, „Я в кватиронці сиджу”, „На вулиці скрипка грас”, „Іхав стрілець на війнонку”, а навіть „Ой, та зажурились стрільці молоді” — замість „січовії”, Р. Купчинського, де само собою ні імені Гайворонського, ні Купчинського не подано. Очевидно, Ревуцький, як доктор музикології, знов імена авторів, та московсько-большевицька цензура стала

тут на перешкоді. В дальшій збірці „Козацькі пісні” (найбільш відома „Про Ревуху”) композитор іде тим самим шляхом високомистецького стилю гармонізації пісень. Він опрацьовує ще цикли народних пісень на високий, середній і низький голос. Варто відмітити, що в збірці на високий голос умістив він пісню братів Лепких (слова Богдана, музика Льоня): „Видиш, брате мій” чи „Журавлі”. Та й тут з огляду на цензуру змушений був уживати означення: „народня пісня”.

В часі Другої світової війни Ревуцький був евакуйований до Ташкенту в Азії, де знову очолив катедру теорії і композиції. За взором українських народних пісень він опрацьовує ряд узбецьких, балкарських та жидівських народних пісень. В 1944 р. повертається до Києва, де, крім навчання у Консерваторії і компонування, мусить працювати в Спілці радянських композиторів України. І мусить тратити дорожий час на виїзди до Кремлю, як депутат. Подібних мітарств зазнав Барвінський у Львові. Без сумніву, таке уживання композиторів для партійної пропаганди відривало мистців від творчої праці зі школою для української культури.

Коли йдеться про українську симфонічну музику в світовому значенні, то перший був Ст. Людкевич, який в 1911 р. створив симфонію-кантату „Кавказ” до Шевченкової поезії. Отже тут до симфонізму дійшов композитор через твір Шевченка. Та вже в чистій симфонічній формі, без помочі слова, виступає Ревуцький на музичну сцену, компонуючи 1927 р. свою Другу симфонію, Е-дур (друга редакція 1940 р.). Це найвизначніший твір Ревуцького, за який він у Советах був наділений нагородами, хоч у цім творі немас і найменшого натяку на комуністичну ідеологію. Увесь бо він заснований на старих українських народних піснях. Ревуцький, знаючи прекрасно західноєвропейську музику та її мистецькі осяги, перетопив у горнилі своєї душі це знання і, як вицвіт свого власного таланту, дав знаменитий український твір, що закарбував нову еру в творчості української симфонічної музики. Слушно стерджус музикознавець Іван Ляшенко, — забуваючи на хвильку пропагувати комунізм і Леніна в музиці, — в своїм творі „Національні традиції в музиці, як історичний процес”: „Музичне мистецтво України це ... яскраве свідчення того, що його національні стилі та школи збагачуються і оновлюється передовсім на рахунок творчих зусиль тих композиторів, які плодотворно розвивають свої національні традиції у тісному зв'язку зі засвоєнням традицій світової класики минулого і сучасного, які сміливо відбирають з різних національних культур усе найспівзвучніше рідній культурі взагалі, а особистим індивідуально-творчим нахилам зокрема”.

2-га симфонія Ревуцького складається із трьох частин. Перша: Алегро модерато у формі сонати. В основу цієї частини лягли дві українські народні контрастуючі пісні. Перша нагадує пісню: „Ой, весна веснища”, широко епічного характеру, при-

бирає часом посмаку думи. Друга пісня (зі збірки Климентія Квітки) „Ой, не жаль мені та ні на кого”. Вона характеру ліричного, наспівного. Кольорит першої частини 2-го симфонії розлогий, яскравий, питоменно національно український. Оркестрування дуже барвисте. А психологічно характер симфонії у першій частині тривожний.

Початок другої частини симфонії це: Ададжі повільно. Ця частина змальовує красу української місячної ночі в степу. Темою послужила пісня: „Ой, Микита, Микита, чия рілля на жито”, а друга пісня „Ой, чом у полі сосна” (вона нагадує Левонтовичеву „Ой, пряду, пряду”), що сповнена дівочої задумливості, солодкої розмрійності та хвильовання. В цій другій частині є один епізод скерца чи жартівливості на мелодію „Що в Кисві на ринку п'ють чумаки горілку”. І чумацька веселість іскриться, як сонячне проміння. Цей безжурно-бадьорий момент вносить відпругу в настрою і тужливу атмосферу другої частини.

Третя частина симфонії, що безпосередньо луčиться із другою в швидкім і рішучим темпі, це картина світлого рідного свята. Дві пісні знову входять в основу цієї частини; байдара: „А ми просо сіяли”, друга з життерадісною ліричністю: „При долині мак”. Закінчення третьої частини симфонії — це розмащний фінал, повний народних веселощів. Глибина змісту, мальовничість інструментування, цікаве розвинення теми, щира національність музичної мови та ширінь панорами композиції створюють твір історично-етапного значення.

Дальший визначний твір на симфонічну оркестру це „Козачок” (інструментував Б. Лятошинський) та 2-гій фортепіановий концерт Ф-дур. Ще треба згадати твір на скрипку і віольончель: „Інтермеццо” та „Баляду”. Обидва ці прекрасні твори оперті на наших народних мотивах.

Фортепіанові твори Ревуцького знаменує глибока змістовність, краса форми та прегарна піяністичність, бо він же сам був знаменитим піяністом. Крім двох фортепіанових концертів з оркестрою, треба вичислити: „Три прелюдії”, оп. 4, „Дві прелюдії”, оп. 7, „Два етюди”, „Гумореску”, оп. 17, „Пісню”, „Канон” і прекрасну фортепіанову транскрипцію Баха, органну „Прелюдію” і „Фогу”, Ц-моль.

В ділянці власної, сольово-пісенної творчості на слова різних поетів дуже мало творів Ревуцького надруковано. Або ось хоч би пісня до поезії Олеся „Де ті слова” була видана, та, як подають большевицькі джерела ... „видання не збереглося”. Тому з оцінкою його сольових пісень треба здергатися аж поки їх можна буде мати в руках, оскільки большевики колинебудь і надрукують їх. А ось заголовки деяких: „Дума про трьох вітров” (слова Тичини), „Ну, розкажи ж” (сл. Хоменка), „Чи зуміши кохати”, „Пам'яті Амундсена”, „Із сліз моїх” (сл. Гайнного, композиція з 1907 р.) і ін. Найправдоподібніше пісні Ревуцького, як вислів найбільшої інтимності, зовсім не йшли по лінії партії, тому їх

і не видано. Виймком є в ювілейній (1917-57) збірці „Романси”, задушевна, до слів Рильського, „Проща покошено”.

Ревуцький — порівняльно — небагато написав для московсько-большевицького молоха. (Большевики чваняться його „Піснею про партію” чи піснею про „Возз'єднання” тощо). Тут можливо рятувати Ревуцького його власний надзвичайний авторитет і таки глибоке та справжнє українство.

Так, як праця і індивідуальність В. Барвінського на Західній, так музична діяльність та особистість Ревуцького на Східній Україні мали рішальний вплив на все музично-культурне життя нашого народу. Большевики й досі закидають йому „гостроту гармонічних барв” у його творах, проте мусить признати, що його метод проникнення у зміст пісні, ладо-інтонаційну сферу і мелодику народної творчості, його прагнення до правдивого тлумачення художніх образів, типів, характеристик життя і явищ народного побуту були передовими". (Ляшенко).

На ділі вплив Ревуцького на українську музику мусів бути величезний уже через той факт, що більшість старших композиторів України це його учні: О. Андреєва, В. Гомоляка, М. Дремлюга, С. Жданов, Г. Жуковський, О. Зноско-Боровський, В. Кирейко, А. Коломиць, Л. Левітова, В. Левич, В. Рождественський, А. Свєчніков, А. Филипенко та два брати Г. і Пл. Майбороди. Перший найвизначніший представник оперової ділянки, другий естрадної чи розважальної пісні.

Ревуцький був тим, кого публічна музична опінія вважала, як єдино уповноваженого і гідного піднятись зредагування найбільшого твору Лисенка, опери „Тарас Бульба”. І цього він — по довгих трудах — з великим успіхом доконав (інструментував оперу Лятошинський).

Лев Ревуцький двинув українську музику вперед, він надав їй сучасне обличчя. Історик І. Довженко зумів пропхати крізь московсько-большевицьку цензуру ось які золоті думки про розвій і значення таланту Ревуцького: коло художніх образів Ревуцького розширяється і музична його мова ще більше збагачується. Ретельна робота над народною мелодикою, над народною піснею, використання властивих їй інтонаційної, ладової, мелодико-ритмічної будови надали творам композитора яскравої національної форми (підкреслення ТТНО). Гармонізації і обробки народних пісень Л. Ревуцького були важливим етапом у розвиткові української національної музики".

Однак, талант Ревуцького ніколи не розвинувся так, як би це могло було, коли б для цього була справжня догода та свободна мистецька атмосфера. Бож сприятливі обставини могла йому дати тільки власна, українська держава. Не може розвинутись навіть найпотужніший талант у поневоленні і переслідуванні. Ми знаємо, як знідів талант Тичини в літературі, як Москва знищила близькі здібності Бойчука в образотворчому мистецт-

ві. Самочинно насувається питання: чому композитор такого великого таланту, як Ревуцький, дав дів, а радше лише одну симфонію? Чому не створив ще двох чи трьох симфоній? Здібностей вистачило б, але, не будучи вільною людиною, а тим більше мистцем, не можучи висказати щиро й вільно того, чим серце жило та про що душа співала, він не міг творити так, як мистці незалежних народів. Ревуцький в українській, вільній державі міг і навпевно створив би вдвое стільки цінного в музиці. Во людина, а особливо мистець доходить до зеніту своєї словесності тільки в умовах свободи рідної країни, якою для Ревуцького була єдина Україна.

ХТО НА ЧЕРЗІ?

На підставі даних, зібраних американською і англійською розвідками, недавно опубліковано книжку, автор якої Дейвід Валечінські пише про сучасний стан озброєння атомовою зброєю і про перспективи розвитку цієї зброї в різних країнах світу.

Шість держав уже мають атомову зброю, яка може бути кожної хвилини використана: червоний Китай, Франція, Індія, Об'єднане Королівство, СРСР, Союз і З'єднані Стейти.

Дев'ять держав, які матимуть атомову зброю за 1 — 3 роки:

Канада, Тайвань, Ізраїль, Італія, Японія, Південно-Африканська Республіка, Еспанія, Швеція, Швейцарія.

Одинадцять держав, які матимуть атомову зброю за 1 — 3 роки:

Аргентина, Австралія, Бельгія, Бразилія, Чехословаччина, Данія, Східна Німеччина, Голландія, Норвегія, Польща, Південна Корея.

Дев'ять держав, які матимуть атомову зброю за 7 — 10 років:

Єгипет, Фінляндія, Іран, Мексіко, Пакістан, Португалія, Румунія, Туреччина, Югославія.

ТРОХИ ГУМОРУ

— Скільки цигарок ви викурюєте щодня?

— Приблизно сорок.

— Шістдесят центів за пачку. — Це значить долар двадцять за день. Як довго ви курите?

— Тридцять років.

— Доляр двадцять на день протягом тридцяти років це багато грошей. Чи ви бачите он той будинок на розі?

— Бачу.

— Якби ви ніколи не курили, ви могли б мати цей будинок.

— А чи ви курите?

— Ні, ніколи!

— А чого ви не маєте цього будинку?

Оксана Керч

МІСТО НАД СИНЕСЕНЬКИМ ОЗЕРОМ

Още уже втретє відвідую Чікаго. І кожного разу приїждаю туди під сугестіями давньої лектури Сінклера, Драйзера чи Гемінгвея. І кожного разу здається, що вулицями, якими прямуємо в авті магістра Андрія Стецюка, вирине ресторан і його мирну публіку зараз же розженуть револьверові постріли, а з близькучого „кадиляка” вигляне з широкими берегами капелюх Аль Капоне. Гангстери досі водяться в цьому семимільйоновому місті, що розкинулось на березі синесенського озера. Мішіген, а йому, коли глянути з набережної чи то з вежі Сирса, що має сто три поверхні, немає краю. Гангстерів не видно ні в ресторані з пруською назвою, ні на вилоднілих вулицях, що мають свою причину в розселенні по околицях міста. Вулиці здаються ще порожніші як у Філадельфії, тільки експресвеями мчаться чікагівці іноді в чотири лінії. Над озером, по якому плавають кораблі та моторові човни, сидять або проходжуються пари чи цілі родини жадні прохолоди, а позад, них височать граційні близькучо-чорні або срібно-сталеві, або коральово- рожеві вежі славетних забезпеченевих компаній, що вночі виблискують освітленими вікнами й перекликаються з вогнями вуличних ліхтарів, які звисають немов важкими, повними добірного зерна пшеничними колосками. В цьому місті над озером відчуваєш багатство міста важкого промислу, солідність американського Заходу, велич риску і зваги. І мимоволі забуваєш про світ Аль Капоне. Що він супроти гігантського Оркестра-Голу, славної чікагської симфонічної оркестри, якою колись диригував наш земляк Микола Малько...

**

Згадую велетенську на три тисячі місць залю Оркестра Голу, радіо, що в ній виступала наша Капеля Бандуристів у 1966 р. Який це був концерт — хай про нього розкаже чудовий альбом прецизних китайських малюнків, пензля першої дами Національного Китаю, пані Чіянг Кай-шек. Як це я пов’язала альбом пані Чіянг з нашим приїздом до Чікаго? Після Свята Матері-Героїні, на яке Відділ ОЖ ОЧСУ ласково запросив мене до участі, було досить часу для рефлексій на вічну тему нашої культури. Ось саме свято! Скільки фантазії та мистецького смаку вкладає загаданий Відділ в імпрези, що, відбуваючись кожного року, мусіли б давно загубити своє обличчя в збуденілому стандарті! А воно вразило нас надзвичайно оригінальною декорацією: на сцені була, „як жива”, картина концтабору — кільчасті дроти, на яких повисла жіноча постать „зечки”, а над нею височать всевидючі сторожові „вишки”. Перед дротами,

немов вирвалась на волю, жінка з двома дітьми, з гордо ліднесеною головою — символ Христового „смертью смерть подолав”... Декорація тим цінніша, що автором її є молоденький син голови Відділу ОЖ, сумівець А. Галамай.

Програма, за винятком жіночого хору, у виконанні молоді та дітей. Хорове Об’єднання акомпаняє композитор Василь Шуть. Ми недавно бачили його і його дружини фото і читали у „Свободі” статтю про них пера поета Ганни Черінь. Още той піяніст і композитор, що нікому не відмовляє своєї уваги і воїтину стоять до послуг громади грою чи композицією. Якось не читали ми про якийсь ювілей, властиваний на його честь.

Пані з ОЖ не лише співають, деклямують, демонструють, підписують петиції, ходять до сенаторів та конгресменів, беруть участь у щорічних фестивалях, але й печуть смачні „наполеони” та запарюють незвичайно запашну каву. За тією кавою, після промов, ми послухали зворушливий вірш пані С. Кральки про вигнання з поетичною фразою:

„Ти квіткою була моєї України
Квіткою моєї сумної весни”...

Після концерту, оглянувши українське місто біля вул. Чікаго з церквами, школами народніми домами, банками та крамницями, їдемо до містечка Адісон, до голови ГУ ОЖ ОЧСУ міг Уляни Целевич-Стецюк. Їдучи оглядаємо замітні місця цього велетенського міста. Може й не помилимось кажучи, що найкраща різьба сюрреаліста Пабльо Пікассо прикрасує іменно в Чікаго площу перед Міською Радою. Цю різьбу ніяк не зрівняти з тими покручами, що вкрили площі нашої Філадельфії, численних Ліпшиців, вдаряючи подібних одні на одних. Також фрески Марка Шагала на тій же чікагській площі куди краці від такої ж у Лінкольн-Центрі в Нью Йорку.

В Адісоні — сама околиця якого заколисує розхитані працею в нервовому місті нерви — маємо переночувати. Але куди там до сну! Пані Уляна, здається, ніколи не відпочиває! Вона звикла кілька вечірніх годин і велику частину ночі віддавати праці в АБН та в Об’єднанні. Праця починається з переглядання листів та

газет, що наспілі з пошти. Книжками, журналями і газетами заложена від стелі до підлоги ціла відпочивальня, де, крім вигідних фотелів, стоять писальна машинка, телефон, лежать купи паперу, олівців та ручок. Книжки також у спальнях, на нічних столиках, у кабінеті і навіть у кухні. Крім белетристики, очевидно, все, що стосується України. Деяких нових видань я навіть не бачила. Ми ще не лягасмо. Так багато справ, так багато питань хочеться уточнити. Адже за три дні пані Уляна летить до Вашингтону, щоб віддати в руки сенаторів та конгресменів „стейтмент” про українських жіночих в'язнів і про те, що вони, навіть звільненні з багаторічного заслання, не мають можливості прописатись в рідному місті, замешкати з родиною! Про все це знає, пам'ятас пані Уляна. Ale не тільки це: в різних шухлядах, течках хвилюючі докази її діяльності: ось лист Лінг Кай Кюнга, спеціального асистента пані Чіянг до пані Уляни, в якому він дякує від імені п. Чіянг за запрошення та квитки вступу на концерт Капелі Бандуристів під орудою І. Задорожного, що відбувся в Шикаго в 1966 р. у переповненій залі згаданої вище Оркестри Голу на три тисячі місць.

Пан Андрій розказує як виглядала приявність дружини Чіянг Кай-Шека на нашему концерті:

„Ніхто з наших не знат, що вона прийде. Ми прикрасили льожу, призначену для неї, тайванським і українським прапорами та квітами. Вона прийшла в супроводі двадцятьох осіб. Коли вони вже були в льожі, Уляна вийшла на сцену й привітала першу лейді національного уряду Китаю іменем голови українського Уряду, Ярослава Стецька. Пані Чіянг встала, вклонилася, і тоді наша здивована публіка вдарила „ bravо”.

І тут ми читаємо документ-подяку українській громаді за запрошення і розглядаємо альбом в дерев'яній opravі з замками із слонової кости майстерної роботи з оригінальними малюнками тушшю пані Чіянг, а також зворушливу дедикацію двома мовами. Слід додати, що тих альбомів видано лише п'ятдесят.

А тоді читаємо копію подяки пані Уляни за альбом і довідуємося, що вона подарувала для музею пані Чіянг тарілку з одинадцятьма писанками. Читаємо адресу першої лейді Китаю

до Екзекутивного Клубу в Чікаго, а також особистий лист до пані Уляни з побажаннями успіху для АБН. Це, очевидно, не все! Пані Уляна має різні відзначення та медалі. Одна медалі від стейту Ілліной з вкладом праці у прогрес зближення прибулих українців з американською громадою у її власному стейті (пані Уляна уродженка Чікаго). Відзначення Американських Ветеранів разом із пресовою картою, що дає їй вступ на всі офіційні свята. Медалі від болгарської королівської пари, короля Симона та його дружини Маргарити. Оглядаємо фотографію, на якій молодий король вітається з нашою Головою на бенкеті Болгарського Національного Фронту. Відзнака литовської державності — Фундація Волі. Безліч листів від консулів та консулярних секретарів, запрошення та подяки за приявність та участь у прийняттях для президента Джонсона, Айзенгавера, сен. Гомфрі, архієпископа Коді. (З українців там були лише панство Стецьки). Вони брали участь на прийняттях для двох перших астронавтів на урочистому засіданні Міської Ради та на параді по головній вулиці Чікаго-Стейт стріт. Подяка від китайської Сконсолідований Добровільної Асоціації „Космограма”, де був відділ Поневолених Націй. I ще одна зворушлива подяка від міста і фотографія пані з Об'єднання ОЧСУ передягнених за в'язнів та енкаведистів.

Це — тільки частина діяльності невисипущої пані Уляни. Пізня ніч вже блідне за вікном. А ранком пані Уляна їде до праці. Ще вона потелефонує з праці, чи ми не забули, що ввечері маємо поїхати до радіостанції Українського Визвольного Фронту — „Українська Вечірня Трибуна”. Ми нічого не забули, приготували текст. Їдемо туди в другий кінець міста. Пан Василь Палагнюк, керівник радіопрограми вже на нас чекає. Він нас зворушує не лише увагою і ввічливістю, але просто засоромлює цитатами з наших книжок! Ніколи я не думала, що хтось пам'ятас моїх „Альбатросів”, які вийшли рівно двадцять років тому, або ж „Пацанів” моого чоловіка, що їх уже давно немає в продажу.

„Українська Вечірня Трибуна” трошки відмінна від наших на східному узбережжі. Можливо через те, що вона дас більше оголошень визвольнофронтівських організацій, і ці

оголошення звучать не комерційно, а якось по-товариському. А вже надзвичайно винахідливо подають панство Палагнюки концертову програму: одну пісню заповіли як новинку „якої ви ще не чули”, а до другої пісні просто запростили. Так і сказали: „запрошуємо до пісні!” У цій програмі частенько використовуються уривки з літературних творів, гутірки, розмови з авторами, як оце сьогодні з нами. Ми, правду сказавши, не сподівалися такого зацікавлення нашими скромними літературними починами...

Щоб зробити нам приємність, панство Палагнюки заграли для нас пісню про Львів, хоч мій чоловік волів послухати пісню про Харків чи про Одесу. Пан Палагнюк приобіцяв, що до наступної зустрічі пошukaє коли не пісню про Харків, то композитора, якому замовить таку пісню.

Оцію милою зустріччю з соборним подружжям (Палагнюк гуцул, а дружина волинянка) закінчили ми нашу подорож до міста над синесеньким озером.

„ТАРГАНЯЧА ІМПЕРІЯ” СЕНТ-ГАМОНА

У 1976 році вийшла в Парижі сенсаційна книжка французького журналіста Сент-Гамона під цим дивним заголовком. У цій книжці Сент-Гамон, який протягом двох років працював у Москві як представник французького національного радіо, докладно описує, в яких умовах доводиться жити й працювати в Москві західнім кореспондентам.

Представники західної преси і радіо живуть, пише Сент-Гамон, ніби рибки в акваріумі, з яких не зводить пильного погляду КГБ. Про кожну їхню зустріч, кожну розмову негайно довідаються ті, „кому про це знати належить”. Гостро критично пише автор про тих кореспондентів, які слухняно виконують усі вказівки, навіть натяки КГБ щодо їхніх кореспонденцій. Зрештою про це вже згадували Солженицин і Амальрик. Офіційно мають діло західні представники преси і радіо не з КГБ, а з Міністерством закордонних справ СССР, де працюють кагебісти в уніформах цього міністерства.

Сент-Гамон на ряді прикладів пише про те, як попадаються західні журналісти на гачок КГБ внаслідок шантажу чи й просто „віддаючись” за пільги та дарунки працюють на

Москву, дезінформуючи в дописах читачів своїх газет.

Окремою категорією західніх журналістів є ліберали і „об’єктивно” наставлені кореспонденти, які аж із шкури пнуться, щоб догоditи советським цензорам. Їхні часто фальшиві дописи безперешкодно з Советського Союзу потрапляють на шпальти американської, англійської і французької „великої преси”. Їх називає автор прибраними іменами.

Тим західнім журналістам, які хочуть нав’язати знайомства з советськими громадянами, кагебісти радо йдуть назустріч. підсугаючи їм „своїх” людей, часто навіть „інакшомислячих”.

Автор не знає чи не хоче писати про те, як іноді такого роду „інакшомислячі” підкидають кореспондентам написані або зредаговані в КГБ „самвидавні матеріали”, щоб обдуруювати Заход, а зокрема еміграцію.

Сент-Гамон з обуренням пише про те, що в Москві рахуються лише з англійськими і американськими журналістами, які завжди можуть сподіватися на підтримку своїх посольств. Інакшша справа з французькими журналістами, з якими КГБ зовсім не рахується. Це ствердження Сент-Гамона викликало у французькому Міністерстві закордонних справ велике обурення, і читачі його книжки вимагають від уряду, щоб він добився від Москви для французьких журналістів однакового статусу з журналістами Америки і Англії, яка не завагалася недавно викинути поза межі своєї країни за два десятки советських агентів. У Франції цього напевно не зробили б, щоб „не дразнити Москву”.

Сент-Гамон у своїй „Тарганячій імперії” виводить на сцену цілу галерію агентів КГБ під маскарою советських журналістів, західніх журналістів-підлабузників і безхарактерних людей, які завжди готові торгувати брехнею, щоб заслужити ласку у московських цензорів, описує влаштовувані КГБ оргії, на яких заманюють довірливих західніх журналістів у свої тенета красуні-кагебістки, порушує навіть чисто кримінальні справи, коли КГБ позбувається своїх активних противників генгстерськими способами.

Свою книжку назвав Сент-Гамон „Тарганячор імперією” тому, що, як пише він, увесь СССР кишить тарганами. Їх повно всюди: в готелях, установах, приватних помешканнях...

У 30-ті роковини трагічної смерти

“ЙДЕМО НА СНІЖНИЙ ТРОН ОРЛІВ...”

Того дня блакить неба була яснішою, як звичайно, і сонце горіло, мов розпалене олово так, що дихати було важко. Знечев'я над табором розлягся, відбиваючись від узбіч альпійських гір, проникливий зойк сирени, який сповіщав щось незвичайне. На безлюдних вулицях табору „Орлик” з'явилися цікаві: „Що сталося?” — „Випадок!” — „Людина впала з гори Вацман і вбилася”. — „З нашого табору?”

Молодий чоловік лежить біля стіп гори. Тіло

СОВСТСЬКИЙ „ПРОЛЕТАР” У ФРАКУ

Після того, як Нікіта Хрущов гримів своїм червиком по столі на загальній асамблей ОН, у західних дипломатів могло скластися враження, що така поведінка советського лідера є своєрідним „стандартом”, виявом зневаги до капіталістичного світу. Виходить, вони помилялись, а вибрик Хрущова був просто наслідком його невихованості.

Недавно в Москві з'явилася 247-сторінкова книжка, щось ніби підручник для советських дипломатів п. з. „Дипломатичний протокол і практика”. Автор цієї книжки Ф. Молоков на вступі завважує: „Не забувайте, що ваш зовнішній вигляд і ваші манери звертають на себе увагу вашого оточення”. Далі він подає цілий ряд практичних порад, як мас поводитися советський дипломат серед представників західного світу. „Не ходіть перевальщем, — радить Молоков, — ступайте твердо, з гідністю і не горбтеся. Сидячи за столом, не кришіть хліба в суп. Не випльовуйте кістки на тарілку.”

Молоков перестерігає: „Ніколи не їжте з ножа і ніколи не беріть ножа в рот. Не розглядайтесь з підкресленою увагою довкола на присутніх. Не насвистуйте і не приглядайтесь пильно до меблів, картин і інших об'єктів. Не розповідайте старих, відомих анекdotів. Не виявляйте невдоволення, якщо вам здається, що на вас звертають недостатньо уваги. Коли вас запрошують в гості, не заходьте до сусідньої кімнати, наперед не постукавши...” Таких порад подає Молоков багато.

Як видно з „Дипломатичного протоколу і практики”, в Москві вирішили звернути особливу увагу на етикет, відкинутий і зневажаний після „октябрської революції”. На цю тему з'явилися недавно стаття в „Літературній Газеті”, яка рекомендус як найширшому колу читачів познайомитися з книжкою Молокова. І так із запізненням на яких 60 роках вирішено відновити в ССР міжнародний етикет і одягнути „пролетаря” в європейський фрак.

побите, змасакроване. Це — Андрій Гарасевич, що з батьками жив на „Запоріжжі”.

**

Ідучи з матір'ю таборовою дорогою, зустрічаю Андрія Гарасевича. Високий статний мужчина з правильними рисами обличчя, з синіми очима і темнобілявою чуприною. Він говорить: — „Так, пані добродійко, знову в гори. Там тиша і настірій, там мені добре, — гори мої друзі!”

„Вважайте, пане Андрію, — говорить моя мати. — З німецькими горами немає жартів. Альпи, це не наші Карпати!”

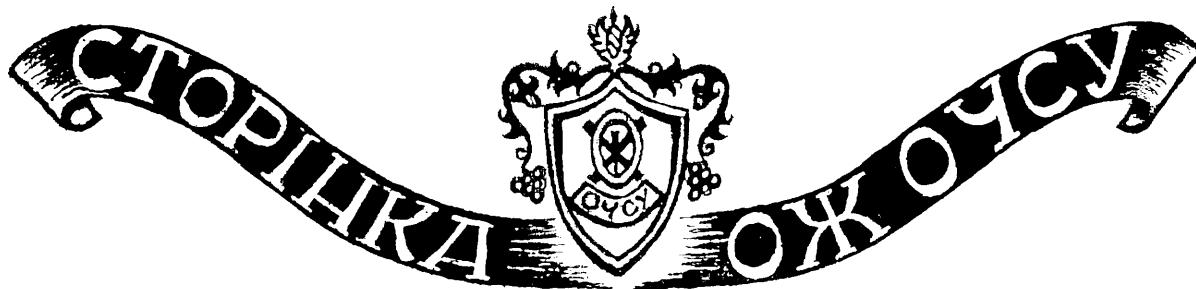
Пан Андрій розказує, які незвичайні переживання дає альпіністика, як цікаво для нього, поета, спинатися на стрімку скелю: над головою небо, де кружляють орли, а внизу — прірва. А як часом з гори прокотиться обіч нього камінчик і по хвилі ціла лявшіна — як тоді дріжджить земля... I пан Андрій декламує:

Струмки жолоблять жолоби і піняться в скалі,
Ідемо з царства голубів на сніжний трон орлів,
Що висить над безоднею, де вітер мов мечі ...
Біжать, біжать холодною стіною з височінь
Хребти, хребти зазублені, нездолані людьми ...

„Звичайно питалоут мене, чого я шукаю в горах, — говорить пан Андрій. — Чого шукати на верхах гір? Божественної краси природи, величної перспективи, що її дає височінь, крилатої думки, що родиться там... де сніжний трон орлів.” — „А може це химера говорити?” — каже мати. — „Ні, не химера, — каже пан Андрій, — а потреба душі. Це щось таємниче, містичне наказує мені йти в ті скелясті гори”. I він іде...

„Гори, — говорить мати, — мають дивний флюїд, наче магнетизм. Погляньте, там на сході вони червоніють охорою, наче обламані грани мармуру. Це — Унтерберг, скеляста гора, в якій ховався від ворогів Фридрих Барбаросса. Чи думала я, перебуваючи в таборі виселенців у Гредігу біля Зальцбургу, що буду в таборі „Орлик” по той бік Унтерсбергу? А з того часу минуло три десятки років. Були ви на Цугшпіце? Пригадуєте, яка несамовита, велична там

(Закінчення на стор. 32)

Уляна Целевич

НАША ОБОРОНА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ

Мільйонові жертви політичних в'язнів українського народу в комуно-московській імперії ССР — це наслідок програної війни України й доказ, що український народ, хоч переможений у боях, залишився непереможним і не припиняє боротьби за свєте національне й державне визволення. Речниками цієї невгаваючої боротьби є українські політичні в'язні, які щораз новими хвилями, в переважаючій усі інші національні групи кількості, заповнюють советські тюрми, психіатричні „лікарні” і концтабори.

Однак, напливу нових українських політичних в'язнів не можна розглядати відокремлено від в'язнів, що караються вже довгі роки, як члени ОУН і геройчні борці славетної УПА з часів 2-ої світової війни і після неї, та їхніх родин. Це оборонці українства на своїй землі і творці української культури 50-их і 60-их років, це жертви опору народовбивчій русифікаційній політиці комуно-Москви 70-их років і оборонці національних і людських прав, гарантованих советськими конституціями й міжнародними деклараціями та договорами з участию ССР і УСРР, борці за свободу вислову думки, за спротив атеїзму, за свободу вияву релігійних почутань. Оборони українських політичних в'язнів не можна зводити, напр., тільки дс відомих імен членів Комітету для догляду за респектуванням і збереженням Гельсінкських постанов. Оборонна акція мусить охоплювати оборону й поміч усім українським політичним в'язням, від найдавніших до найновіших, а не зводитись тільки до недавно арештованих. Це — одне.

Подруге: Оборонна акція українських організацій і комітетів оборони мусить мати на увазі оборону передусім українських політичних в'яз-

нів, а не також в'язнів інших національностей, бо кожна національна група повинна сама виступати в обороні своїх політичних в'язнів, як, напр., українці — українських, жиди — жидівських, литовці — литовських, латиші — латиських, а росіяни — російських. Деякі комітети діють неправильно, якщо в засяг своєї праці включають оборону політичних в'язнів усіх національностей, включно з члійськими, тоді як інші національності дбають тільки про своїх. В Чікаго, напр., дисидент Андрій Григоренко таврував під час свого виступу українські акції в обороні тільки українських політичних в'язнів і вимагав включення в українські акції та-кож жидівських і російських дисидентів. Уважаємо, що кожна національна група повинна організувати оборону своїх політичних в'язнів сама, але також виступати і в таких акціях, як їм підходить, рівнозначно з українською і іншими національними акціями.

У нас приймається поділ політичних в'язнів на „політично- і релігійно- переслідуваних”. Треба наголосити, що всі українські політичні в'язні є борцями за національне визволення українського народу, бо т.зв. конституційних, людських чи релігійних прав не можна здобути без здобуття національної свободи. Тому українські політичні в'язні не є т.зв. дисидентами, бож немає української держави, де в гру входила б опозиція до уряду, його політики і т.п. Так, напр., дисиденти з російських кругів вимагають зміни деяких напрямків комуно-російської державної політики чи деяких полегшуючально-громадського характеру.. Українські політичні в'язні в советських тюрмах і концтаборах борються не тільки за свої особисті права

і справедливість, але передусім за вихід України зі складу Советського Союзу й за відбудову вільної української держави. Українські політичні в'язні у Владимирській тюрмі написали: „Ціль українських націоналістів — не демократизувати чи якимбудь способом удосконалювати форми російського політичного життя... Наша ціль — вихід із складу ССР і побудова Української Держави”.

Борці в Україні ведуть боротьбу, ми їм допомагаємо і виступаємо у вільному світі в обороні українських політичних в'язнів. З цим зв'язані окремі проблеми. Поперше, щоб організувати й вести успішну оборону, треба мати, як не точний, то бодай приблизний цифровий стан українських політичних в'язнів у советських закладах масового ув'язнення й примусової праці та зібрати документацію арештів, засуджень і ми-нуле окремих в'язнів. При відомій советській методі засекречення всіх актів поліційно-слідчої і судової апаратури, повної статистики політ. в'язнів ССР і матеріалів обвинувачення окремих осіб скласти неможливо. Окремі свідчення колишніх советських політичних в'язнів про окремі місця ув'язнення та концтабори, про участі в'язнів у відомих таборових повстаннях являють лише приблизний образ кількамільйонової маси політичних в'язнів ССР. На основі тверджень тих, що опинилися у вільності світі, цифра советських політичних в'язнів у тюрях, „психушках”, концтaborах переходить три мільйони, і більшість з них — українці. Це значить, що в ССР є біля двох мільйонів українських політичних в'язнів. З того на руках української спільноти в західному світі, на основі спорадично отримуваних даних, є список тільки біля трьох сотень відомих імен українських політичних в'язнів та скупі відомості про їхню поліційно-судову і в'язничну долю. Для анонімової маси в'язнів не можна організувати індивідуальної оборони, а можна тільки організувати загальну акцію мобілізації опінії міродайних кругів вільного світу проти небувалої в історії людства варварської тиранії й народовбивства, ілюструючи стан іменами і фактами відомих політ.в'язнів і відкликаючись до теоретичної гарантії громадянських і людських прав советських конституцій, Декларації Прав Людини ОН та міжнародних договорів у цих справах

з участю советів, як, напр., Гельсінська конференція, домагатись поліпшення долі советських політ.в'язнів, амністії для них і звільнення.

Треба мати на увазі, що комуно-московська репресійна система не визнає категорії політичних в'язнів, а тільки звичайних злочинців, кримінальників. Тому першим і дуже важливим обов'язкам Комітетів оборони українських політичних в'язнів є вияснити і утвердити в опінії вільного світу, що українські політичні в'язні, чоловіки і жінки, — це ніякі кримінальники, а — українські патріоти, борці за національно-державні права українського народу, колишні воєннополонені члени ОУН і УПА, творці й оборонці української культури й самобутності, надхненники й учасники народного опору насильній русифікації, охорони національних історичних пам'яток, опору войовничому атеїзму, — і борці за свободу вільного вислову думки і за законне визнання Українських Церков, свободи релігійних почувань і релігійної практики. А далі — це учасники заворушень, страйків і протестаційних акцій в Україні й ССР, — арештовані за контакти із закордоном, за нелегальну літературу, за саботажі і т. п. справи, хоч про це у вільному світі мало відомо. Факту існування українських політичних в'язнів большевики заперечити не можуть, отже за їх звільнення треба боротись і вести пропаганду у вільному світі. Борцям за національне визволення окрема резолюція ОН з 1976 року признає право воєннополонених.

Крім публічно-правної оборони й допомоги нашим політ.в'язням, їм потрібна також моральна допомога. На відомі адреси політ.в'язнів, до концтаборів треба писати листи з усіх народів і посыпати для них пачки з харчами, білизною, одягом. Також і в цей спосіб буде доведено до відома в'язнів, що українська громада інтересується їхньою долею і робить старання в усьому світі для їх оборони й допомоги. Треба організувати опіку й поміч також родинам політичних в'язнів, бо відомо, що їх доля також важка: їх звільнюють з праці і залишають без засобів до життя, викидають з помешкань, тероризують або й заарештовують. Скріплення моральної сили й витривалості в'язнів залежить також від свідомості, що їхніми родинами

хтось опікується. Тягар і відповіальність за оборону й поміч українським політичним в'язням і їхнім родинам в однаковій мірі спадає на всіх українців, як у Краю, так і, тим більше, у вільному світі.

Комітети оборони українських політв'язнів при всіх організаціях і в усіх країнах, увійшовши в співпрацю з чужинними загальногромадськими й жіночими організаціями, повинні вести широку інформацію про боротьбу українського народу за свою національно-державну самостійність, про політичну ситуацію в Україні, про українських політв'язнів, і через державних мужів своїх країн — приятелів української справи, шляхом інтервенцій організувати для українських політичних в'язнів поміч і оборону. На інтенцію й пошану українських політв'язнів організувати відповідні імпрези, як, напр., авторські вечори ув'язнених письменників, маніфестації й демонстрації і т. п., при всяких нагодах улаштовувати виставки їхніх творів і книжок про них, виданих у вільному світі.

В акції організування оборони наших політичних в'язнів змагатись з допомогою українських центральних суспільно-громадських і політичних чинників — за скордовану і солідарну участі в обронних акціях всіх українських організацій. Діяти повинна кожна організація, але за спільним пляном і спільною аргументацією, з тими самими гаслами, співзвучно, без протиріч й самопоборювання. Діяти постійно і безупинно аж до ссягнення успіхів, які мусять прийти. Успіхи прийдуть, коли в акціях братимуть участь не одиниці, а вся українська громада і приязний нам світ.

В акції оборони українських політв'язнів окрім місце займає оборона жінок — політичних в'язнів. Ірина Сеник була вдруге засуджена за писання своїх споминів, Оксана Попович — за „самвидавну” літературу. Інші жінки були арештовані й засуджені за піддержку й солідарність із своїми репресованими чоловіками, за спротив русифікації, атеїзму, за оборону української культури, свободи релігії і т. п. Отже, оборону політв'язнів-жінок можна спирати у західному світі на міжнародній декларації прав людини і на основі гарантованих советськими конституціями прав.

Окремою справою є оборона українських по-

літв'язнів, засуджених з релігійних мотивів: священиків, монахів і монахинь та вірних, чоловіків і жінок, за оборону Українських Церков і свободи релігійних переконань, за спротив атеїзму, за ширення церковно-релігійної літератури і т. п. Оборона в'язнів за релігійні перевонання і практику пов'язується, очевидно, з обороною зруйнованих українських церков та спротивом атеїстичній політиці режиму. Оборону цієї групи українських політв'язнів треба організувати у співпраці з українською і світовою церковною ієрархією через найвищі світові церковні форуми, висилаючи масово листи і звернення при всяких нагодах до Апостольської Столиці, до православних патріархів, до Східної Конгрегації Ватикану, до Світової Ради Церков, баптистських об'єднань і т. п., приєднуючи для цієї справи релігійні видавництва.

Всі комітети, ангажуючись в акцію оборони українських політичних в'язнів, мусять бути свідомі того, що, обороняючи їх, включаються в процес боротьби за українську самостійну державу і стають фронтовиками у запіллі, які ведуть обронну й інформаційну працю в користь тих, що складають за українську справу найвищу жертву. Українські політв'язні не чекають на поміч від російських дисидентів, вони організують свою власну допомогу, розраховуючи тільки на поміч українського народу та української спільноти у вільному світі. Тому російські дисиденти не є речниками бажань українських політичних в'язнів, які навіть зрикаються советського горожанства, щоб стати якнайдалі від комуно-московської імперії, бо „краще вмерти стоячи, ніж жити на колінах!”

Працюючи в Комітетах оборони українських політичних в'язнів, всі повинні бачити повну картину національної руїни і втрат України, повинні всесторонньо засвоїти всю проблематику української визвольної справи, щоб могти передати її чужинному світові. Вони мусять мати відвагу підносити на публічних форумах при всяких нагодах голос в оброні українських політичних в'язнів і цілої української визвольної справи.

Про заходи й успіхи в оброні українських політичних в'язнів і української справи комітети повинні інформувати українську еміграційну і чужинну пресу та Україну через радіовисильні

Іван Мартинюк

РОЛЯ ЖІНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ РОДИНІ

За традицією українського народу чоловік вважається господарем дому та опікуном родини, який від найдавніших часів відігравав патріярхальну роль при всяких обрядових святкуваннях. Наприклад, під час Свят-Вечора, в день Нового Року, в день Богоявлення „Йордану”, в день празника Христового Воскресіння. Все ж таки жінка, мати-господиня відігравала не меншу за чоловіка роль. Вона була вірною подругою своєму чоловікові, матір'ю своїх дітей, а одночасно господинею. Вона була першою виховницею своїх дітей, защеплюючи в їхні серця любов до Бога, пошану до батьків, милосердя для убогих, калік, сиріт, а також любов і жертвеність до свого народу.

Але під час весільного обряду жінка-мати відігравала матріярхальну роль. В українському весіллі роля батька майже не помітна. Коли старости прибували сватати дочку, батько й мати виходили з хати і вітали їх хлібом та сіллю, але старости вперше зверталися до матері. Під час весільних церемоній до неї були звернені майже всі весільні пісні. Мати молодої перев'язувала старостам рушники, благословила і виряджала молодят до „протоколу”. Під час вінкоплетення мати вносила до хати хрещатий барвінок і кропила його свяченою водою. Брат розплітав молодій косу, а мати чесала дочці волосся і закладала її на голову шлюбний вінок. Мати благословила доночку, коли вона виходила з подвір'я, виряджала молодят до шлюбної присяги, кропила

„Вільної Європи”, „Голос Америки”, „Голос Канади” і ін. Для наших братів і сестер у поневоленні Україні це буде скріплення, допомога і співдія у боротьбі.

Україна в потребі! Тож ставаймо всі до праці! Ідея Вільної України така велика і чарівна, що політичний в'язень Левко Лук'яненко сказав: „Коли б я сам-один залишився українцем у світі, я й тоді боровся б за Україну!”

Борімось разом з нашими братами і сестрами в Україні — і ми переможемо!

їх свяченою водою, а свашки співали:

То вже є не раненько,
Кропи нас, матіненько,
Свяченою водононькою.
Доброю доленнькою.

Після шлюбної присяги, коли молоді з дружками верталася додому, вони зупинялися біля порога хати, і мати виходила молодій назустріч, а дружки співали:

Вийди, матінько, звітайся,
Свого дитятка спитайся,
Де твое дитя було,
Що твое дитя видало.
Під райським віночком — шлюб брало.

Коли вже прибував молодій з боярами і коровасм забрати молоду до свого двору, гості молодої зачиняли ворота, щоб не дістався молодій до двору молодої. Тоді прибували від молодого посли звертаючись до матері молодої, щоб вона відчинила їм ворота, а свашки співали:

Вийди, матінько, з хати,
Не дай же нам стояти.
Ми люди з доріженьки
І нас болять ніжененьки.

Мати виходила за поріг у виверненому наверх вовною кожусі, а свашки заводили пісню:

Ми освятім Дусі,
Вийди, мати, в кожусі,
Який кожух пелехатий,
Такий твій зять багатий.

Мати накривала кожухом молодого й вводила у хату, а дружби вносили коровай і ставили його на стіл. Відтак входили бояри, і мати перша випивала з зятем і боярами за здоров'я молодого подружжя. Під час роздачі корова ма мати виконувала всі церемоніяли у прийнятті боярського почету.

Мати молодого відігравала поважну роль під час весільного обряду. Вона просила жінок, щоб помогли їй пекти коровай, який мав велику роль у весільному церемоніалі. Мати благословила молодого, коли він вибирався з боярами до двору молодої й обсипала його вівсом, а свашки співали:

Ой, сій, мати, овес,
Та на наш рід увесь,
Щоб наш овес рясен був.
Щоб Івасів рід красен був.

Після окупу молодої, роздачі короваю і загального прийняття молодий забирає молоду з боярами до свого двору, де відбувалось втінання коси молодої. Коли ж бояри приводили молоду до воріт двору, свашки співали:

Отвори, мати, ліску.
Ведемо ти невістку,
До хати помічникою,
А в полі робітникою.

Тут уже батьки молодого виходили з хлібом-сіллю аж за ворота і вводили молоду до двору, а старостина здіймала з голови молодої вінок, чесала її волосся і відтинала їй косу. Потім закладала на її голову очіпок, але молода приймала його щойно за третім разом. Старостина обвивала голову молодої шаліновою хусткою, а свашки співали:

Щосмо хтіли, то ѿ зробили,
З пирога варяницю,
А з дівки молодицю.

Староста був переважно материн брат. Це був жрець родинного вогнища та весільного ритуалу. Без його благословення не відбувалась ні одна обрядова церемонія. У весільній традиції другорядну роля відігравав старший боярин, тобто дружба молодого, але він нічого не розпочинав без благословення старости.

Весілля та історична традиція

Коли ми звернемося до наших найдавніших пам'яток, то про ритуальні дії весілля літописець згадує ще з часів передісторичних.

З цього літописного повідомлення видно, що українське весілля заховало найяскравіші ознаки дуже давнього обряду. В деяких місцевостях України був ще звичай звати молодих „князем” і „княгинею”, а сватів - „боярами”. Це відгомони ще з княжих часів. А похід молодо-

ПІДТРИМУЙТЕ СВІЙ ЖУРНАЛ. ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРАСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА ОЧСУ”. НЕ ЗАЛЯГАЙТЕ З ПЕРЕДПЛАТОЮ.

го з боярами по молоду ѿ боротьбу біля воріт віддзеркалювали навіть деякі моменти з часів князя Володимира, коли він переводив похід на Корсунь і добував собі грецьку царівну Анну.

Посаг — символ князівського трону. А кожух вивернений наверх вояною і простелений на посагові означав багатство і щастя. Цей факт відбивав старовинний звичай садити молодих на шкіру тварин, м'ясо якої приносили в жертву поганським богам. Ця символізація проходила через кожне українське весілля і скеровувалась на те, щоб накликати щасливе подружжя, любов та найкращий для молодих добробут.

Коровай, тобто весільний хліб, це священний хліб, що символізує жертву. Коли коровай місці, „св. Тройця по церкві ходила, Спаса за руку водила”. Коровай робили у формі сонця, місяця, голубів, сільськогосподарського знаряддя, іноді навіть колиски, при цьому жінки співали:

В нашому коровую водичка з Дунаю,
Сім кіп яєць з Підгасць.
Славний наш коровась.
Він не житній, а пшеничний
Всій родині величний.

Похоронні оплакування покійників

При стародавніх оплакуваннях та голосіннях над покійником мати, дочка, жінка не тільки виявляли гіркими слезами свою розпуху, але ѿ вихваляли небіжчика.

Голосити та приговорювати під час похорону покійника серед українського народу ввійшло у звичай, що ховається ще у часах поганства. Арабський історик Ібі-Фоцлан, описуючи похорон знатного руса, каже, що одна з його рабинь зголосилася, щоб разом з ним її спалили. Літописець, розповідаючи про помсту княгині Ольги за смерть свого мужа, наводить такі слова: „Най поплачуся над гробом його”. Той самий літописець, оповідаючи про Володимира Мономаха, подає зразки таких голосінь: „Плаче мати Ростислав'я, по умощи князи Ростиславлі, унища цвіти жалобою, і древо ся тugoю земли приклонило”. Широко відомий плач Ярославни: „Чується голос Ярославни, самотньою зозулею голосить вона вранці”, „полечу я зозулею по Дунаю, вмочу бобровий листок

у річці Каялі й обітру криваві рани на тілі мо-го князя". Ярославна плаче рано вранці у Пут-тівлі на міській стіні, приговорюючи: „Світле й пресвітле сонце! Для всіх ти тепле й красне, нащо ти простягнуло своє гаряче проміння на воїнів моого милого у безводному степу, в них погнулися луки від жаги, а від туги зачинилися сагайдаки".

Селянські жінки так плакали-голосили над покійною матір'ю:

Мамочко наша ріднесенька,
Нащо ви нас покинули таких сиріток,
Тепер всякий над нами глумиться ще й наб'стяся,
Нащо ви покинули нас сиротами,
Хто ж нас тепер до пуття доведе?

Плач дочки над покійною матір'ю

Моя матінко, моя голубонько.
Нащо ж ти мене, нещасницею, вродила та й гірку долю віддала?
Чом же ти мене, моя матінко, не прикопала, щоб я не горювала?
До кого ж я, моя мамонько, ходити буду, до кого ж я говорити буду?
В кого ж я, моя матінко, буду шукати порадоньки та розрадоньки?
Чи я буду говорити до братіка, чи я буду до серстрічки?
Сестричка мені не матінка, а братік не батенько.
Він мене не порадить, а сестричка не приголубить, як ти
Мене, моя матінко, доглядала, голубила і до серденька тулила.
До кого ж я, моя матінко, тепер буду хилитися і в кого я буду правдоночку питати?
Порадь же мене, моя матінко, до кого ж я буду свою нещасну головоньку прихиляти?
Чи я буду до билинонъки, чи я буду до чужинонъки?
Якби ти знала, моя матінко, як мені тяжко на цім світі жити.
Ти прилетіла б до мене сивою зозулею і загово-рила б у мос віконечко.
Відкіля ж я тебе, моя матінко, буду виглядати і коли тебе в гості дожидати?
Чи ждати вас на святе Різдво чи на Великдень, а може у святій неділеньці?
Як на Різдво до нас в гості прибудете, то я буду стежечку промітати, слізоньками поливати.
А як на Великдень, то я буду воротонька відчи-няти.
А як будете у святій неділеньці прибувати, то я буду віконечко отворювати, Буду столи затяляти і буду свою матінонъку в гостину приймати.

Може вона буде у віконечко влітати і правдоночку мені казати.
Якби ти знала, як мені тяжко тут горювати, то ти б мене, моя мати, Прикопала, щоб я не говорила, не тужила, не плакала й не сумувала.

Жінка голосить над своїм чоловіком

Господарю мій, приятелю мій,
Голубчику мій, порадонько моя,
Нащо ж ти покинув мене з діточками?
Хто ж мені буде прияти так, як ти?
Хто ж буде діточок доглядати і до людей привчати?
За тобою я не знала горя та журбоньки.
У мене все було готове — пооране і посіяне.
А тепер куди не повернусь, все тебе згадаю.
Чом ти мене не розпорядиш і не порадиш?
Що ж я буду робити, звідкіля буду тебе вигля-
дати?
Чи з гори, чи з долини, чи з високої могили?

Голосіння матері над своєю дочкою

Дочко моя молодая, невінчана, смутна та невесела,
Нащо ж ти покинула мене?
Зятю мій, мураво моя зелененька,
Подивися на свою молоду смутну та невеселу.
Дочко моя, голубко моя, а хто ж мене тепер доглядати буде?
Дочко моя, дитино моя, а хто ж тепер буде твою косоньку чесати?
Зятю мій смутний та невеселий, коли ж ти до мене старостів Прислав, що тепер ти мою дочку забрав?
Дочко моя, господине моя, ти ж було всю роботоньку робиш,
На кого ж ти мене тепер покидаш? Хто тепер мені поможе?
Хто мене порятус? Хто голову мою обмис та й розчеше?

Голосіння матері, коли дівчата п'ятауть вінок для дочки-покійниці

Свічечки мої, приятельки мосії доні, сусіди мої молодії,
За кого ж ви мою дочку виряджаєте, для кого ж ви віночок Виплітаєте, чому ж ви смутні та не співаете?
Дочко моя, молода Моя, подивися, який гарний віночок тобі вплели світельки твої,
Товаришки і приятельки твої. Встань і подивися та що хоч раз До них осміхнися!

Голосіння матері над сином-парубком

Синочку мій, пастушє мій, дитинонько моя,
Хто ж мені буде худібку доглядати,
Звідкіля я тебе буду виглядати?
Як буде зозуленька кувати, то я буду питати:
Коли мені для тебе коровай готовувати?
Лютські діти будуть женитися і віддаватися,
А мое серце на шматочки буде рватися.
Прости ж мені, моя дитино, що не діждалася
твого посагу,
Лише я діждалася похоронного смутку,
Душевного терпіння і материнського горя.

Давні похоронні оплакування і голосіння не мають поетичної форми і композиційної цілості. Це ж була імпровізація, яка творить вільну ритмічну форму, не пов'язану ніякими рамцями. Ця принарадна імпровізація, як ліричний виплив індивідуальних почувань смутку, родинного горя з причини втрати близької й дорогої людини. Це все спричинюється до витворення вільного речитативного виконання. Над покійним голосить переважно жінка, дівчина, мати, дружина, сестра, донька, подруга, а ніколи мужчина.

Похоронні голосіння в українському народі не перевелися й досі, але виконуються за шаблоном, за виробленою традицією, тому вони не є вільними імпровізаціями. Проф. Ф. Колеска уважає, що давні українські голосіння виконувалися із глибоким переживанням.

В таких вузьких рамках автор передає читавчі давнє минуле й творчість українського народу. Це лише уривок з книжки „Мое рідне село Ценів”, яка недавно вийшла друком.

ЗУСТРІЧІ З СТЕПАНОМ ОХРИМОВИЧЕМ

З Степаном Охримовичем я познайомився в 1927 році у с. Гребенові, про що згадував у своїй замітці, надрукованій в „Шляху Перемоги” з 16 жовтня 1960 року („Перша зустріч”). Після того я зустрічався з ним кілька разів на націоналістичних конференціях у Стрию і у Львові, де С. Охримович виголошував доповіді на політичні теми. На цих конференціях були присутні провідник Степан Бандера, Г. Габрусевич, Зенон Коссак, інж. Михайло і його дружина Меланія Кравцеви, С. Ленкавський, Марія Притуляк і багато інших націоналістів.

Степан Охримович не раз бував у мосму помешканні в Львові, де ми вели з ним розмови на різні теми. Він захоплювався ідеологією Дмитра Донцова.

Одного разу в 1930 році Степан Охримович запропонував мені виступити з доповіддю про акти 22 січня 1918-19 років та про український націоналізм. Цю доповідь я виголосив для українських студентів в Академічному Домі у Львові при вул. Супінського.

Довідавшись про смерть Степана Охримовича, я негайно подався до помешкання д-ра Донцова, тоді редактора „Літературно-Наукового Вістника”, і першим повідомив його про цю сумну подію. С. Охримович був співробітником цього журналу і дуже часто зустрічався з д-ром Донцовым, який покладав на нього великі надії.

Ця болюча вістка страшенно засмутила д-ра Донцова, він вхопився руками за голову і мовччи сидів глибоко пригноблений. Але, коли я збирався відходити, запитав адресу його батьків, після чого написав до них співчутливо-го листа, а в „Літературно-Науковому Вістнику” вмістив некролог, присвячений св. п. С. Охримовича, підкresлюючи його велику ідейність, активність, талановитість і працьовитість.

На підставі своїх власних спостережень і з творів Охримовича я переконався, якою справді високоїденою, надзвичайно скромною, здібною, характерною і жертвенною людиною був цей молодий націоналіст. Він мав ясний розум і кришталевий характер. Свої статті і розвідки писав переважно під псевдом.

Степан Охримович був дуже широко ознайомлений не лише з політичними проблемами, а й з красним письменством. Крім політичної праці в наукових установах та товариствах жив він лише для ідеї і української нації, не думаючи про себе. Був не лише ідеологом української націоналістичної молоді, але й дуже здібним організатором, який поривав за собою не тільки молодих, а й старших людей. Отож не дивно, що праця Охримовича стягнула на нього дику лютість польської розвідки. Арештованого, його кинули в лъюх з водою і тим запналили молоде многонадійне життя. Так померла в розkvті своєї діяльності людина, яка могла б принести багато користі для України.

М. Гікавий

ПЕРШИЙ ЖІНОЧИЙ АЛЬМАНАХ

Організація першого товариства жінок Галичини (1884 р.), альманах „Перший Вінок”, три збірники „Нашої Долі” (1893-1896), петиція до австрійського парламенту з вимогою надати жінкам змогу вчитися у високих і середніх школах, виступ на І-му жіночому з'їзді в Стрию (1891 р.), нарешті публіцистична й літературна спадщина — все це дає право на визнання Наталі Кобринської як одній з найбільш активних поборниць прав жінки.

Альманах „Перший Вінок”, що вийшов у Львові в червні 1887 р. коштом Олени Пчілки і Наталі Кобринської, приніс їм заслужене визнання літераторів Галичини і Наддніпрянщини.

Появу збірника його головний редактор Іван Франко пов'язав з активізацією жіночого руху. „Це перша цього роду книжка в українській літературі, — писав І. Франко, — що є явищем надзвичайно важливим і симпатичним”, і відніс її до „найкращих і найбагатших видань того десятиліття”.

Збірник містив понад сорок творів авторів-жінок. Це — оповідання, вірші, публіцистичні та етнографічні статті Н. Кобринської, Олени Пчілки, Уляни Кравченко, Дніпрової Чайки, Ольги Франко, Климентини Попович, Ганни Павлик та ін. Надруковано тут і ранні вірші Лесі Українки.

(Літ. Україна)

(Закінчення з стор. 24)

панорама? Ну, а погляньте на ту гору, що то на її шпилі була резиденція новочасного Атілли, бича божого, Гітлера. Чи вигляд тої гори не нагадує вам щось драпіжне, жорстоке? Вважайте, пане Андрію”, — прощаючись, говорить мати.

А я подумав, що кожний альпіністичний подвиг Андрія глибоко переживають його батьки, він же у них — одинак.

Так, біля стіп гори лежало бездушне тіло Андрія Гарасевича. Альпініста, пластиуни, поета, — того, що говорив:

Та ми мети не згубимо, розітнемо грудьми
Заливні сонця повені повітря й тумани,
Вершок цей непокорений покориться ногам,
Як плечі спраглі холоду спічнуть на ледівцях,
Як небо — щире золото зорітиме в очах ...

Ярослав Гриневич

ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?
ПЕРЕПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ

НОВИЙ АНГЛОМОВНИЙ ПЕРІОДИК „ЮКРЕЙНІСН ЕХО”

Українські англомовні періодичні видання не за- надто чисельні. В Києві появляються ілюстрований журнал „Юкрайн” та „Ньюз фром Юкрайн”, повні брудної лайки на українців у вільному світі та дешевої пропаганди. В Англії виходить квартальник „Юкрайнісн Рев'ю”, в Канаді — „Вісник СКВУ”, англійські сторінки в українських часописах та видання КУК „Юкрайнісн Коментарі”, про якого давно вже не чути, „Нью Рев'ю” проф. д-ра Олега С. Підгайного. В деяких журналах друкується англомовна частина.

У ЗСА, крім „Юкрайнісн Квортрл” УККА та англомовного часопису українського католицького щоденника „Америки”, раз на тиждень виходить „Юкрайнісн Віклі”, при „Свободі” — органі Українського Народного Союзу за редакцію Зенона Снилика з різноманітним і актуальним матеріалом. Тижневики „Народне Слово” — орган Української Народної Помочі в Пітсбургу та „Народна Воля” — орган Українського Робітничого Союзу в Скрентоні мають англомовні сторінки. Слід зазначити ще український католицький тижневик „Шлях”.

Нове видання англійською мовою, „Юкрайнісн Ехо”, що його видає „Гомін України”, орган Ліги Визволення України, заслуговує на окрему увагу. В перших двох числах цього місячника знаходимо інформації про українську діяльність у вільному світі, про боротьбу Нескорених у поневоленій Україні і про їх переслідування.

В першім числі „Юкрайнісн Ехо”, в редакційній статті, є пояснення, для чого видається цей часопис. Доціннюючи вагу рідної української мови для розвитку української культури, звернуто увагу на факт, що в Канаді й Америці, не зважаючи на велике зусилля зберегти українську мову, значна частина нашої молоді абсорбується чужим оточенням і зовсім не вживася української мови. Отже, щоб вона зовсім не відійшла від української громади, її слід інформувати її давати відповідні матеріали англійською мовою. Це допоможе збудити в ній прислану гордість зі свого українського походження й заангажує до активної праці в користь України. Завданням цього видання є також інформувати чужинців про українські осяги у вільному світі, містити голоси поневолених братів, які змагаються за незалежність України, проти русифікації.

Не менше важливе завданням цього видання піднести українське питання на міжнародну арену, зациклюючи ним світ.

Число за квітень 1977 р. містить матеріали про українського сенатора Евасева з Квебеку, про Київську Гельсінську Групу: М. Руденка, О. Бердиника з портретами й інших, про советську демонстрацію під советською амбасадою в Оттаві 15 травня 1977 р., Фестиваль „Весни” в Саскатуні, Конгрес СФУЖ у Торонто, Конвенцію Українських Про-

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЧО-ПОЗИЧКОВА СПІЛКА
“ПЕВНІСТЬ” У ЧІКАГО

платити найвищу дивіденду від ощадностей, а саме:

- $5\frac{1}{4}\%$ від біжучих щадничих конт.
 - $6\frac{1}{4}\%$, $6\frac{1}{2}\%$, $6\frac{3}{4}\%$, 7%, $7\frac{1}{4}\%$ та $7\frac{3}{4}\%$ від СЕРТИФІКАТІВ, залежно від суми та часу, на який вкладається.

Передчасний вибір чи ліквідація Сертифікату підлягає відповідним обтягненням.

- Кожне ЩАДНИЧЕ КОНТО є забезпечене ФЕДЕРАЛЬНОЮ УРЯДОВОЮ АГЕНЦІЄЮ ФСЛК — до суми 40.000 доларів.
 - Бажаєте купити дім, господарство (фарму), чи площу, зверніться до СПЛКИ за позикою (mortгеджом), яку одержите на дуже догідних умовах!
 - КОРИСТАЙТЕ З УСЛУГ, ЯКІ ДАЄ СПЛКА „ПЕВНІСТЬ”:
 - ОСОБИСТІ ЧЕКИ (ЧЕКОВІ КОНТА) т. зв. „НОВ АКОУНТС”.
 - ПЕНСІЙНІ КОНТА — IPA та KIO — на яких зложені гроші відтягаються від прибуткового податку.
 - ЩАДНИЧІ КОНТА „РІЗДВЯНИЙ КЛЮБ” вже від 1.00 дол.
 - ВОГНЕТРИВАЛІ ДЕПОЗИТОВІ СКРИНЬКИ.
 - ГРОШЕВІ ПЕРЕКАЗИ — ПОДОРОЖНІ ЧЕКИ.
 - ПЛАЧЕННЯ МІСЬКИХ РАХУНКІВ за воду, газ, електрику та телефон.
 - БЕЗПЛАТНЕ НОТАРІЯЛЬНЕ ЗАВІРЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.

За ІНФОРМАЦІЯМИ та ПОРАДАМИ у всіх ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ просимо звертатися особисто, або телефонічно з довір'ям!

Години праці:

Понеділок: 9 — 3 по под.

Вівторок: 9 — 3 та 6 — 8 веч.

Выборы: 9-9
Сената: закрыт

932-936 N WESTERN AVENUE CHICAGO ILL 60622 tel (312) 772-4500

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

**СТЕПОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
“БУДУЧНІСТЬ”
У ДЕТРОЙТІ**

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕПЕВИМ І ВИГЛДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСТОКІВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПІТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}$ % ДИВІДЕНДИ.

**Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2.000 дол.**

Очільності забезпеченні до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave 3011 Caniff

Detroit, Mi. 48210 Hamtramck, Mi. 48212

T-1 242-5411

Tel.: 843-5411

ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ИОНКЕРСКИИ

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ, СЛУЖТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ, УДЛЯЮЧИ НАЙДЕШЕВІШІЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТЕДЖІ.

**ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.**
СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТИВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечено.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{4}\%$ дивіденди
Безплатне забезпечення ощадностей.

Бесплатне життєве забезпечення

до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)

FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

фесіоналістів та ін. Окремі сторінки присвячені Інститутові Українських Студій Альбертійського університету в Едмонтоні та Українській виставці в Каса Лома. В кінці подано україніку в канадській пресі, огляд книжок, заклик робітника Одеси до американських робітників, огляд діяльності сен. Юзика з його портретом. На останній сторінці вміщено статтю Б. А. Микитюка про втікачів зі Східної Європи і заклик преуемерувати „Юкрейнін Ехо”.

Д-р Ол. Соколишин

УКРАЇНСЬКІ МАВРИ

(Фейлетон)

Знаю, шановні читачі, що, прочитавши цей заголовок, не один з вас здивовано здвигне плечима й подумає, а то й скаже вголос:

— Українські маври? Хто ж і де бачив чи чував, щоб водились на Божому світі українські маври? Чиста вигадка! Є маври африканські, кубинські, гайтські, американські, навіть канадські, але щоб водились ще й українські, то вибачайте.

А я вам таки вперто буду твердити й навіть докажу, що таки існують і маври українські. Правда, не смагляві вони, але зате душі в них чорніші за сажу. Живе це чудо природи в Україні і поза нею. В Україні і взагалі на територіях „перемігшого соціалізму” його найбільше, бо там якраз політичний клімат дуже сприяє ростові цього типу. То й розвелось їх, нівроку, наче мишви в суху осінь. Часто-густо такий тип носить у своїх тілесах чимало „соціалістического накоплення”, живе куди заможніше від звичайного українця, дивиться на нього згори, командує ним усюди і взагалі може робити з ним що хоче, працює на червоного московського пана куди тяжче від колишнього невільника-муріна по американських лятифундіях, а в рекомпенсату за те ходить обвішаний бляшками-медалями, має доступ до си-того коріта і може користуватись різними благами соціалістичного життя.

Але доля цього чуда природи — українського мавра, переважно грубого калібу, в більшості випадків дуже химерна. Мусить він повсякчасно упідлюватись перед червоним московським паном, вертіти перед ним і задком і передком, лазити рабчи, повзати навколошках, підсакувати цапком і завжди добре себе висмаровувати вазеліною, славословити, гльорифікувати, підносити його до небес і бути вдень і вночі беззастережно вірним його примхам. Ще гірше, бо мусить на кожному кроці обпліювати і оплюгаювати своє рідне,

помагати займанцеві нищити його, ограблювати рідний народ з матеріальних і культурних скарбів, переслідувати й знищувати борців за кращу долю свого народу, закріплювати ярмо на його ший, а кайдани на ногах, видирати йому останній шматок хліба, обдирати його до ниточки, ви-вертати його душу.

Який ревний не був би український мавр, як запопадливо не грав би ролі панського собачки, як не вислужувався б панові, як не догоджав би йому, а все ж таки неминуче приходить той час, коли пан раптом посилає його під три вітри в кращому випадку. В гіршому знищує його як паршивого собаку кулею в потилицю або допроваджує до самогубства.

Трагічно скінчили свою кар’єру українського мавра Затонський, Коцюбинський, Любченко, Скрипник, Чубар, полетів стрімголов з вершка партдрабини „тоже українець” Хрушчов, з тавром малоощо не „буржуазного націоналіста”, попрощався наївки з парткоритом Шелест, а ось тепер прийшла черга й на Підгорного. І не зчуся, бідолаха, як дістав копняка в те місце, що на ньому сідається, від Ілліча Другого. Та ще й коли? Після своєї „місії” до Африки. Одним словом: мавр зробив своє, мавр може відійти.

Не сумніваємось що в подібний спосіб закінчиться і кар’єра чергового українського мавра Щербицького.

Панько Незабудько

Лавровий вінок

Лавр — в античному світі дерево, присвячене богові Аполлонові. Оскільки Аполлон вважався богом-опікуном мистецтва, переможців на змаганнях (музичних, поетичних та ін.) нагороджували вінком з лаврових гілок. Звідси слово „лавреат”. Звичай цей зберігся до нашого часу.

„Спочити на лаврах” — заспокоїтися на досягнутому; „пожинати лаври” — прославитися.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.